Jobs Rasmussen

Bavnen

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

2009

Formand:
Skjold Christensen - 64 40 28 41
Vejlbyvej 2 D - Vejlby

Næstformand:
Jørgen Lundsgaard - 64 40 18 80
Lerbjergvej 9 - Vejlby

Sekretær:
Poul Christensen – 64 40 24 21
Skovlunden 69 - Strib

Kasserer:
Ketty Hansen - 64 40 61 56
Strib Landevej 44 - Strib

Bestyrelsesmedlem:
Børge Jeppesen - 64 40 13 43
Kåsvænget 37 - Strib

Suppleanter:
Verner Sørensen – 64 40 25 04
Sofiendalvej 13 - Strib
Bente Glüssing – 64 40 61 15
Bolsvej 27 - Vejlby Skov

Revisorer:
Knud Warming - Preben Lindvig

Revisorsuppleant:
Aksel Thorsen

Hvordan bliver man medlem?
Ring til et af bestyrelsesmedlemmerne, eller indsend kontingentet til:
Giro 9 86 21 37
Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening, Strib Landevej 44, 5500 Middelfart.
Kontingentet er 70 kr. om året pr. husstand. Enkeltpersoner i den gamle Vejlby-Strib kommune betaler kun 45 kr. – mens andre enkeltpersoner betaler 70 kr.

Bavnen

Vejlby Strib Lokalhistorisk Forening
Nr. 2 **2009**

INDHOLD:

Blade af Vejlby sogns historie II	**1**
Sommerpension Klintholm	**4**
Ole Olesens gravsten på Vejlby kirkegård	**14**
Kampen for at få en skole på Strib	**17**
Fra de gamle aviser	**22**
Billeder fra Strib-Røjleskov arkiv	**24**
Før købmanden i Stavrby lukkede	**23**
Stribs fyr og fyrtårne	**26**
Voldstederne Gammel Slot og Vardborg	**30**
Ny redaktør	**36**

Redaktion: Kirsten og Finn Fauk
Poul Christensen
KopiService
Fredericia
ISSN 0906-5008
Sats/layout:
Jens Ulrik Thomsen

Næste nummer udkommer
februar 2010
Deadlin 15. december 2009

Strib-Røjleskov Arkivs hjemmeside:
www.striib.dk

Billedet på forsiden fortæller en historie, som er ved at blive glemt. Fra 1911 til 1966 var Røjle en vigtig stationsby på den Nordvestfynske Jernbane, som i Vejlby kommune blev kaldt for "Røjlegrisen." Det var mest en landbrugsbane, som bl.a. transporterede frugt, sukkerroer og tobak samt landbrugsmaskiner fra Brenderup Maskinfabrik. Der blev også transporteret mange grise til slagteriet i Odense. I Røjle blev grisene fra oplandet samlet og læsset på godsvogne fra den såkaldte griserampe. På billedet kan man se griserampen.
Fhv. lokomotivfører Børge Møller fortalte i 1991 i V-S. L. F. om sit arbejde på Røjlegrisen. Han fortalte bl.a.: "Hver mandag hentede vi grise i Røjle til slagteriet i Odense, og det var togpersonalets opgave at hjælpe med at læsse dyrene, som skulle løftes om bord. Man kan da godt forstå, at ikke alle grisene var lige villige, hvis de havde en mistanke så om, hvor de skulle hen. En af dem var en gang så uelskværdig at æde en af mine handsker."
Det er meget svært at se griserampen om sommeren, da den næsten er skjult i bevoksningen. Det ville være dejligt, hvis den blev frilagt. Jens Ulrik Thomsen tog billedet i vinter.
Hvis man kører til Røjle stationsbygning og følger den asfalterede vej til bommen ved naturstien, kan man finde griserampen til højre for bommen.
I øvrigt anbefales det, at man prøver at gå eller cykle en tur på naturstien. Det er en stor oplevelse.

Blade af Vejlby Sogns Historie II

Optegnet i 1912 af
H. Rasmussen Andersen.

Af Evald Andersen.

Tvedegaard.
Langs med Lillebælts kyster lå i hele middelalderen syv borge på Fyn. Man er tilbøjelig til at sige "Røverborge", og helt uden grund er det vistnok ikke, at man har givet dem dette navn. Når man går forbi et sådant voldsted, hvor der har ligget en borg, tænker man uvilkårligt på al den uret, list og vold, som der er begået i tidernes løb. Hele middelalderen var jo borgherrernes tid, ja, meget længere. At disse nådigherrer ikke altid var så nådige, er bekendt nok.

De anførte syv borge på Fyn langs Lillebælts kyst var Vardborg, Søborg, Gormsborg, Grimmersborg, Hindsgavl (Hegnethsgaft), Gamborg (Gammelborrig) og Fønsborg (Fønsøre). Vardborg er vistnok den borg, som har ligget i Vejlby skov, og som nu mest bliver kaldt Voldborg slot. Om navnet skal pege på en varde (krigshavn, som nogle mener, er usikkert.) Det kan også være af andre grunde, at det har navnet.
Vedel Simonsen kalder borgen i Vejlby skov Tvedegaard. Hele dens historie er forsvunden.
Mange af middelalderens borge kendes kun af navn og beliggenhed. Her har sagnet dog om denne borgs sidste beboere at fortælle:
Manden hed Henrik, og hans hustru hed Valborg. Hele borgen, hvortil hørte en herregård, blev ødelagt af svenske soldater i krigen 1658-60. Beboerne blev ført ind i skoven på et

afsides sted og der dræbt alle sammen. Efter den tid lyder der røster ved midnat, ifølge sagnet, enten fra voldstedet eller fra stedet, hvor beboerne blev myrdet. Disse røster skal især lyde ved højtiderne, navnlig om jul. Da råber Valdborg: "Jeg fryser, jeg fryser", hvortil Henrik svarer: "Gå til kakkelovnen at varme dig."
Disse sagn om røsterne, der lyder ved midnat, findes om mange af de gamle, nedbrudte ridderborge. Mon de ikke stammer fra, at egnens beboere har ment, at sådanne herskaber har haft en dårlig samvittighed . På grund af deres hårde opførsel imod deres undergivne kunne de derfor ikke finde ro i graven, en overtro, som hørte tiden til.
Forskellige andre navne i Vejlby skov minder også om Voldborg slot og dets sidste beboere.

Et mord.
Det var en sørgelig tildragelse, som skete på vejen fra Middelfart til Stavrby i året 1678. Kirkebogen meddeler, at "den 8. juli 1678 blev begravet Hans Nielsen i Staurby, som blev uskyldig ihjelslagen af Laurits Hansen udi Holse, 56 år gammel."
Da Skovby herreds tingbog ikke eksisterer fra den tid, og landstingets (overrettens) domsprotokol også er borte fra den tid, så er det sparsomme oplysninger, jeg har kunnet finde om den sag i Baag Vends herreds tingbog. Den indeholder kun et forhør over nogle vidner, som var til stede, da mordet skete. Efter dette forhør kan dog fås så meget ud af det, at det var en onsdag, mordet skete. I de gamle kirkebøger, findes aldrig dødsdagen. Det er kun begravelsesdagen, der er anført deri.
Laurits Hansen med flere kom kørende på en vogn fra Middelfart efter Staurby. De var rimeligvis berusede, hvad i det mindste alt tyder på.
Fra Staurby kommer tre ryttere: Peder Hansen og hans søn Hans Pedersen samt Hans Nielsen. Disse tre var hjemmehørende i Staurby.
På vejen standser de fra begge sider og begynder at skændes. Måske der før har været dem noget imellem. Navnlig blev Laurits Hansen meget grov, tog en stor kniv frem og svingede den som et sværd. Hans Pedersen råbte da: "I godtfolk, lader os fare i fred ! Der er fred på kongens vej!" Men ikke desto mindre begyndte slagsmålet.

Der blev fra vognen kastet en vognkæp, som ramte Hans Pedersen i hovedet, så han faldt af hesten, såret og blødende. Hans far har rimeligvis sprungen af hesten og hjulpen ham bort. Derved blev Hans Nielsen ene i kampen. Laurits Hansen overfaldt ham da med sin store kniv. Han må vel også være kommet af hesten, rimeligvis fordi der blev kastet vognkæppe med mere efter ham. Det hedder, at "Laurits Hansen stak Hans Nielsen igennem med sin kniv og huggede ham i akselen, så han styrtede."
Hvordan nu end slagsmålet er foregået, så skete det, at Hans Nielsen mistede livet ved denne lejlighed. At Peder Hansens søn Hans Pedersen kom vel fra det, er også sikkert. Han mødte ved det omtalte forhør og fremviste sine sår, der ikke var betydelige. Men af deres udtalelser ses, at de ønskede streng straf over morderen. Det har han rimeligvis også nok fået. I den tid blev der ikke taget så blidt på sådanne sager som i vore humane

tider; men som før bemærket, derom kan ikke fås besked, da rettens bøger fra den tid er borte; men vi kan være overbevist om, at Laurits Hansen et års tid efter er blevet henrettet "til straf for sig selv og advarsel for andre."

Den nordiske krig.

Som bekendt erklærede Danmark krig imod Sverige 1709. Denne krig varede i 11 år og er den længste, Danmark nogen sinde har ført. Som årsag angav kong Frederik den Fjerde forskellige fornærmelser, som Sverige havde udvist imod os, men den sande grund var nok denne, at Danmark ville erobre de tabte skånske provinser tilbage.
Sverige var den gang så indviklet i krig, at der var godt håb om at kunne sejre.
Det havde krig både med Rusland og Polen, og den mageløse feltherre Carl den Tolvte sejrede den ene gang efter den anden, indtil han i slaget ved Poltava led et skrækkeligt nederlag.
Skønt vi i denne krig vandt flere sejre og havde store fordele, fik vi dog ikke provinserne tilbage. Hvad vi havde erobret, måtte tilbagegives, og vore sønners blod betalte Sverige med 4 td. guld (600,000 Rdl.). Det var vel de andre magters skyld, at vi ikke fik mere ud af denne krig.
I denne periode af vort fædrelands historie har Vejlby sogn til tider haft fuldt op af soldater i indkvartering, skønt krigen nærmest blev ført i Skåne og Norge.
At det ikke altid har været let med de mange soldater i hjemmene, har beboerne i sognet vistnok følt i høj grad. Det var jo en mere fattig tid end i vore dage, og det blev endnu mere besværligt, begrundet på, at adskillige soldater førte familieliv. De blev indkvarteret med kone og børn, og det var endda ikke alene befalingsmænd, det var også menige.
Det var særlig i slutningen af krigen i året 1719, at der var mange soldater i sognet.
Således kan anføres, at i et af de sidste krigsår blev en pige fra Staurby gift med en soldat, og at disse to år lå indkvarteret i Vejlby Munkgård, hvor hun fødte et barn.
At den slags soldaters indkvartering var ubehagelig, kan let forstås.
Ligeså kan anføres en anden soldaterbegivenhed fra den tid. Ifølge kirkebogen " døde den 4. februar 1719 en soldats barn i daværende Hans Andersens gård (nuværende matr. nr. 2) i Staurby, hvor familien var indkvarteret. Barnet hed Eskild og var fire måneder gammel. Faderen hed Jens Jensen Alroy og hørte under major Ryttebrøjs kompagni."Jeg formoder at faderen har været fra den lille ø Alrø i Horsens fjord og deraf fået sit efternavn". Det var jo i gammel tid skik at give soldaterne by- eller stednavne.

Hvordan folk i den tid har fået deres sager passet, er ikke let at forstå under sådanne forhold, og at meget er gået tabt i disse tider, er også sikkert. Soldaterne var jo ikke alle lige ærlige, så der er blevet stjålet og bedraget på alle måder, og det er vel forståeligt, at folk blev forarmet. Tilmed var det jo under godsejervælden, som på den tid havde sådan magt over fæsterne - og omtrent alle var fæstere - at de kunne skalte og valte med alt som de ville.
At det i disse svære tider har været en lettelse og en glæde, da freden blev sluttet, er sikkert nok, og freden har været dobbelt kær efter den lange krig.

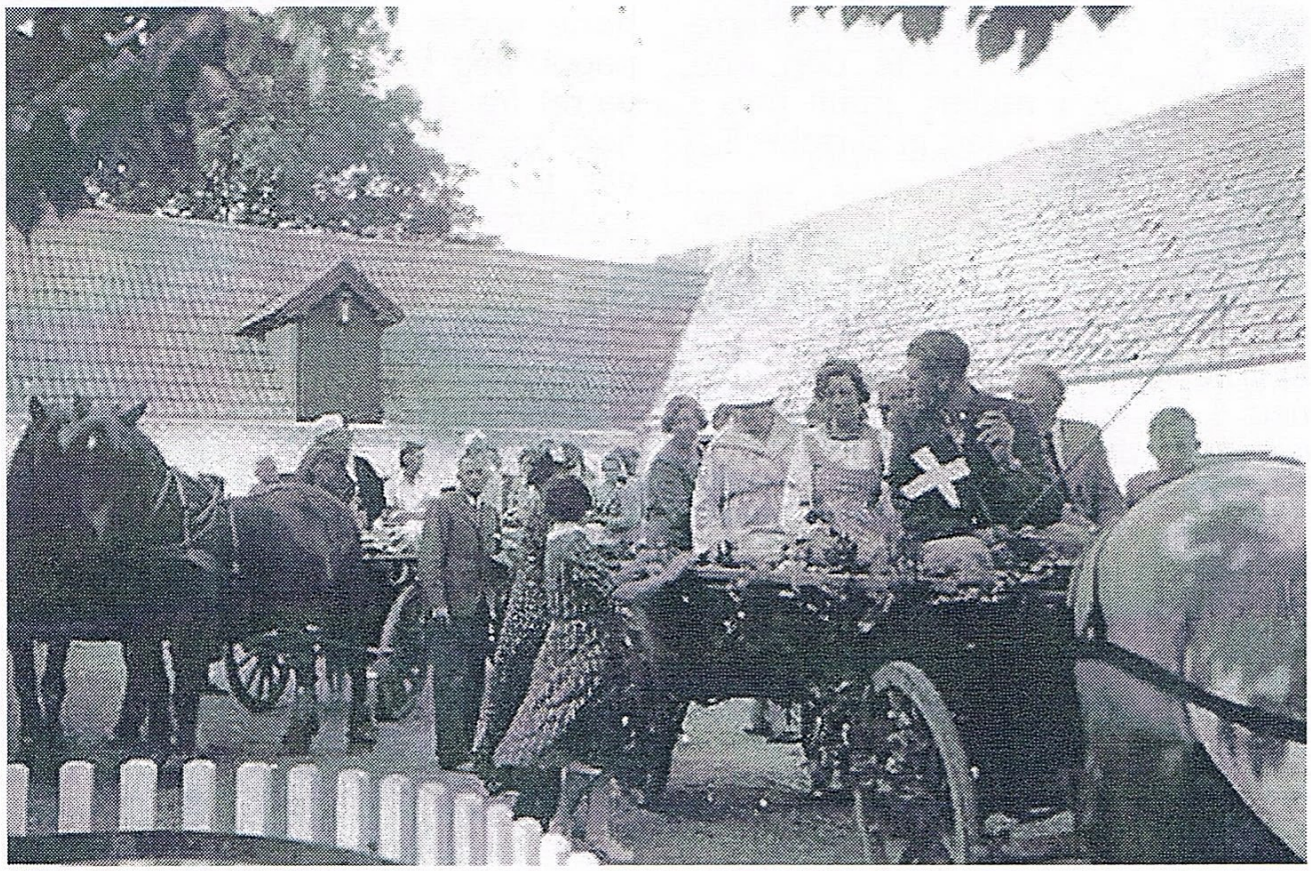
Sommerpension Klintholm

Fra 1937 til 1949 var gården "Klintholm" i Vejlby Skov rammen om en fornøjelig, afslappende og oplevelsesrig ferie for byernes borgerskab. Asta Jørgensen styrede med fast hånd mad og vask, servering og sommergæsternes velbefindende.

Af Poul Christensen

Frede har kørt høstvognen ind på gårdspladsen på "Klintholm". Blakken og Graasak står stille, mens gæsterne myldrer frem med tæpper og puder. Tidligere på dagen har de været ude i skoven efter bøge- og kaprifoliegrene, som de har flettet ind i hjulene og udlægget oven på vognen.

Damerne er i sommerkjole og herrerne i mørk habit. Asta snakker med gæsterne og dirigerer. De to piger bærer gryder med rødgrød og en spand jerseymælk ud. Det og dybe tallerkner og skeer i en kurv sætter de i bunden af vognen.
Herrerne hjælper damerne op i den høje vogn. Først op på en gammel stol og så en fast hånd oppe fra ladet. Hvin og kvikke bemærkninger fyger gennem luften.
Gæsterne klumper sig sammen på tværbommene, som de blødgør lidt med puder og tæpper. En vifter med et dannebrogsflag. Kassen med højskolesangbøger er der også.

Klar til aftentur i løvpyntede høstvogne. Frede sidder foran i vognen med en cigar i den ene hånd og tømmen og en kørepisk i den anden. Bagved naboen Carl Møller Rands heste og høstvogn. Ca. 1942.

- Så er vi klar til at køre, kundgør Asta og overdøver snakken på vognen. Som den sidste kæmper hun sig op i vognen. Frede rykker let i tømmen og klikker: Djeø, djeø. De to vallakker sætter vognen med sommergæsterne i gang. Jernhjulene knaser i gruset ned ad indkørslen, mens selskabet bryder ud i sang.

En foretagsom dame

Det var Asta Jørgensens idé at lave sommerpension på den 20 tønder land store gård "Klintholm" med udsigt over Båring Vig og omgivet af skove, slugter og en fin strand. Et godt sted for velhavende byboere, der gerne ville væk fra kunder, elever og personale og få ladet op i en uges tid. Bade, dase, gå ture, få serveret god mad, indånde masser af frisk luft.

Asta, der er født i 1901, havde lært husholdning og arbejdede som husjomfru på herregårde. Her stod hun for den daglige husførelse, som kunne omfatte 30-40 personer. I en periode arbejdede hun på et mejeri i Island.

Sidst i 1930'erne fik hendes forældre, Karen og Jens Jørgensen, brug for hendes hjælp hjemme. Ugifte Asta nærmede sig 40 år og var en foretagsom dame. Der skulle ske mere på "Klintholm" end at passe forældrene og stå for den beskedne husholdning på gården. Det kunne der heller ikke komme så meget løn ud af. En sommerpension kunne give Asta en indtægt.

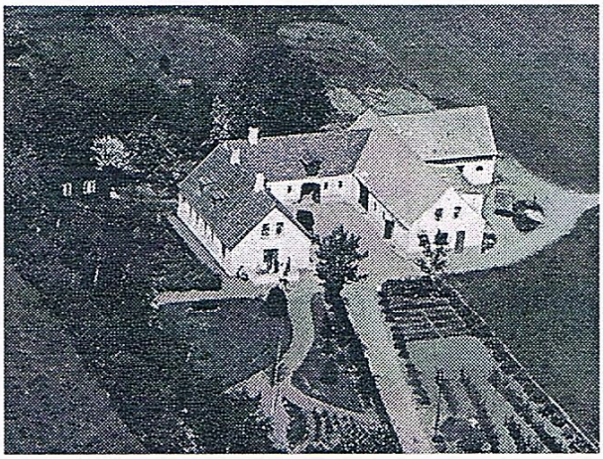
Hendes far og en af dennes brødre indrettede værelser på stuehusloftet. Den østlige ende af laden blev inddraget, og der blev lavet tre dobbeltværelser.

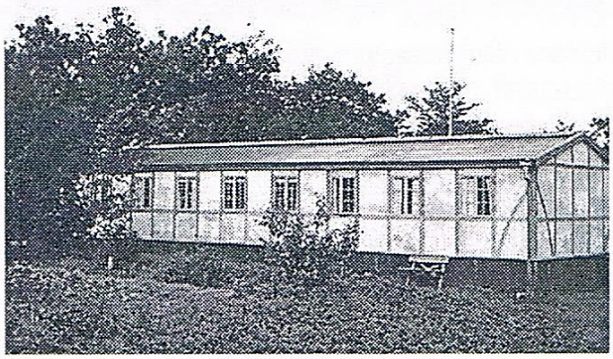
Asta Jørgensen (tv) på en bænk sammen med en veninde, frøken Elmegaard. Asta beskrives som en handlekraftig kvinde, der også kunne herse med sit personale. Der kunne f.eks. falde en omgang skældud til nevøerne Anker og Erling, hvis de en søndag lå for længe under dynen og ikke havde hentet morgenbrødet hos bageren i Kustrup til tiden.

Maden skulle kokkereres på jernkomfuret i køkkenet. Måltiderne indtages i den store stue. Hun indrykkede annoncer og udsendte brochurer, der skulle få gæsterne til at komme.

En udgave af brochuren lokker: "Fra tidlig Morgen vajer Dannebrog fra Flagstangen i Haven, medens Fuglesangen fra Skoven og Bølgernes sagte Klukken mod Strandbredden nynner en ægte dansk Sommer." "Alt: Gaarden, Markerne, Skoven, Stranden tilsmiler Sommergæsten, hvis Velbefindende ligger alt og alle paa Sinde."

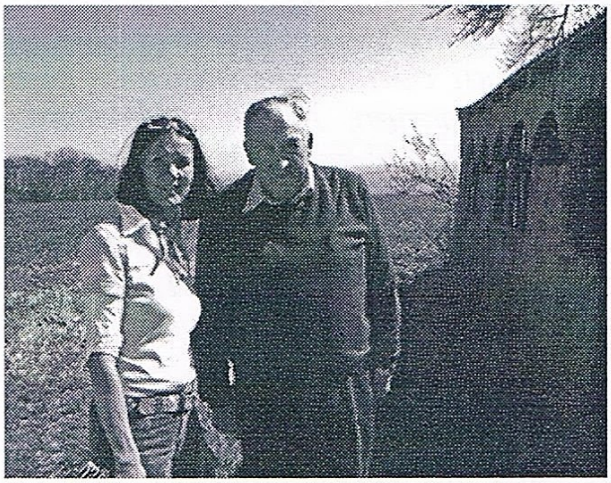
Luftfoto af "Klintholm" inden pergolaen i haven blev bygget. Hønsehuset ligger i haven til venstre for stuehuset. Ca.1939.

"Sommerlyst" havde fem dobbeltværelser til gæster. Huset er en flygtningebarak fra første verdens-krig, som har været opsat i Værløse. Den blev i ca. 1928 købt og opsat af kristelig organisation i Odense på en lejet grund på "Klintholm". Organisationen drev sommerkoloni for udsatte børn og unge. Asta købte barakken i april 1940. Naboen, murermester Svend Olsen, rev det rådne træværk ned og gav facaden en gang kalkmørtel på hønsenet. Facaden blev malet gul og brun som bindingsværk. "Sommerlyst" står stadig ved "Klintholm" og bruges som sommerhus. Huset har nu en facade af træ. 1940.

Ideen slog an

I 1937 kunne Asta åbne dørene for de første gæster. Ideen slog an.

Karen Klintholm og Anker Jørgensen, kusine og fætter, har bidraget til artiklen med erindringer, fotos og beretninger. Anker Jørgensen, søn af Marie og Aage Jørgensen, et født på en naboejendom og har som dreng oplevet Sommerpensionat Klintholm. Karen Klintholm, datter af Johanne og Frede Jørgensen, er født på "Klintholm". Her er de fotograferet en aprildag i 2009 ved pergolaen, som blev flyttet fra haven og har tjent som depotrum. (Foto: Poul Christensen)

Flere gæster var så glade for opholdet, at de kom igen året efter. I 1940 overtog sønnen, Frede, som stadig var ugift, gården. Asta blev hans husbestyrerinde og fik lov til at fortsætte sommerpensionatet. Der blev indgået en aftale om, at hun måtte drive sommerpension i 10 år. Samtidig var Anden Verdenskrig brudt ud og Nazi-Tyskland havde besat Danmark. Det hindrede ikke gæsterne i at valfarte til "Klintholm". Det gav også mulighed for at udvide. 100 meter fra Klintholm lå en barak, som blev brugt til feriekoloni. Den aktivitet satte krigen en stopper for, og Asta overtog og renoverede barakken, som blev indrettet med fem værelser. "Sommerlyst" blev den

kaldt. På en auktion på Billeshave indkøbte hun senge, dyner og servantesæt til værelserne. Så var der i alt plads til godt 20 gæster.
Pladsen i den store stue blev for trang. I 1942 stod pergolaen færdig i haven. Den blev bygget af tuja-stammer fra Staurby Skov. Den havde plads til 40 spisende gæster og gav god ly for en regnbyge. Mad og service kunne nemt langes ud gennem vinduet i stuehuset. Jens havde ændret vinduet, så træstykket mellem de to vinduer kunne tages af og hægtes på igen. Naboejendommene stillede også værelser til rådighed. På en af dem boede Fredes bror og svigerinde, Aage og Marie Jørgensen. Familien, heriblandt sønnerne, Anker og Erling, flyttede ud af stuehuset. Med et par primusapparater, et bord og nogle stole var roehuset køkken og spisestue og laden soveværelse. Sommergæsterne kaldte stedet "Lille Klintholm".
På "Klintholm" sov Asta i et lille rum i det tidligere hønsehus i haven. De unge piger, der hjalp til, sov i et andet. Karen og Jens beholdt deres soveværelse i stuehuset, men efter at Jens var død i 1942, flyttede Karen ind i hønsehuset til Asta om sommeren. Hønsehuset fik også et navn, "Karensminde", efter Karen. Fredes sommersovested var karleværelset i gavlen over stalden.

De unge piger hjalp til med rengøring på værelserne og servering. De havde daglig omgang med gæsterne, og der faldt som en del af deres løn gode drikkepenge af. Et par nabokoner assisterede i køkkenet. Nevøerne, Anker og Erling, rendte ærinder. Frede gav en hånd med, når gæsterne skulle hentes

Frede har hentet gæster på Røjle Station i ponyvognen med hesten Graasak. Ca.1947

eller køres en tur. Han havde ellers nok at gøre med sine jerseykøer, sit landbrug og sin mælketur. Asta styrede myndigt det hele, og man så hende også tidligt om morgenen iført gummistøvler og en gammel kittel i færd med at tømme lokumsspandene.

Mad og oplevelser

Når gæsterne var ankommet, blev de indlogeret på værelserne, der var udstyret med servantesæt med en kande vand til den daglige personvask og en potte under sengen til natlige fornødenheder. Ellers var der gammeldags das, som lå bag gården.
Fra klokken 8 til 9½ indtog man havregrød, blødkogte æg, kaffe og te. Kokken 12½ blev der kaldt til frokost, en varm ret og et veldækket koldt bord samt kaffe. Middagen blev serveret kl. 18. To retter på hverdage og tre om søndagen. Byboernes vaner med den varme mad om aftenen herskede om sommeren på "Klintholm". Senere blev det dog ændret. Dagen sluttede med aftenkaffe eller -te med hjemmebagte kager.

Sæsonen begyndte først i juni og sluttede først i august. Prisen for en dag var 6,50 kr. Senere steg den til 8,50 kr. Dertil kom drikkepengene. De fleste var på "Klintholm" i en uge. De kom med toget til Røjle Station, hvor Frede hentede gæsterne med deres oppakning i ponyvognen. Der blev daset, læst og slappet af i havemøblerne i den store have. Man tog ned til stranden. Mange gæster gav en hånd med, når høet skulle bjerges. De tog med Frede ud til kreaturerne i Møllemaen, hvor de var på græs hele sommeren, og de fulgte Asta ned til fisker August Pedersen i Båring Vig for at købe rødspætter til middagen. August

Gæster på stranden. Bagved ses de to omklædningsskure. Et til damer og et til herrer. Et stykke derfra skjult i skoven var der et "skovdas". Asta sidder til venstre i første række. 1942.

Pedersen blev også hyret til at sejle en aftentur til Båring Skov Badehotel. Han spændte kutteren for to bundgarnsjoller, som fragtede selskabet frem og tilbage, mens de drak kaffe og sang.
En anden obligatorisk tur var den med hest og vogn, rødgrød og højskolesang-bøger rundt på Røjlehalvøen.

Frihedskæmper tæt på afsløring

Det var en broget skare af gæster, der kom. De var byboere med pæne indkomster. Par og enlige. Nogle med et barn eller to. Forretningsdrivende, skolefolk, højere funktionærer – det bedre borgerskab. Enkelte viste sig at være med i modstandsbevægelsen og kom tilbage, da de måtte gå "under jorden". Frede tog gerne imod dem. Han var selv modstandsmand og opbevarede på "Klintholm" våben og sprængstoffer til sabotage.
En af frihedskæmperne var kaptajn Brøndum fra Odense, der var indehaver af Brøndums Herre-magasin i Odense. Han gik ofte op på en lille høj i skoven vest for "Klintholm". Her havde Jens i sin tid sat en gammel kirkebænk op, så man kunne sidde og nyde udsigten ud over Kattegat. Der sad kaptajn Brøndum med en pibe tobak og "kiggede efter befrielsen". Asta og Frede så op til ham, og de kaldte højen "Kaptajnens Høj".

En dag mod krigens afslutning buldrer en åben, tysk militærbil ned ad vejen mod "Klintholm" og ind på gårdspladsen. Ud springer tyske soldater. En officer hamrer på hoveddøren. Frede er ikke hjemme. Inde i stuehuset får Asta sin mor ud på dasset, så hun ikke skulle komme til at røbe noget. Karlen, Finn Larsen, fra et husmandssted på Klintholmvej, er der også.
Tyskerne vil beslaglægge gården til at huse tyske flygtninge. Officeren siger, at værnemagten har set, at der drives gårdpension. Han kigger

sig omkring i stuehuset og tæller værelserne op.
Om der er flere værelser? Jo, der er også nogle i laden. Han går derover med sit følge. De ser værelserne i stueplanet og går op ovenpå til gavlværelset.
- Det er tjenestepigens værelse, lyver Finn, der ved, at en frihedskæmper gemmer sig bag døren.
- Hvad er det så for nogle fedtstøvler, der står der ved døren, spørger officeren.
- Det er hendes kæreste, som er på besøg, fortsætter Finn.
- Nå, så er det bedst, at vi lader dem være, konkluderer officeren.
Tyskerne opdagede ikke, at "Klintholm" blev brugt af modstandsbevægelsen, og der kom ikke tyske flygtninge. Gården var for lille til det formål. Danske sommergæster kunne fortsat nyde ferien på "Klintholm".

Krigsår med opfindsomhed
De mange gæster satte store mængder mad til livs i løbet af en sommer. Meget kom fra "Klintholms" stalde og køkkenhave. Kartofler, grøntsager og bær. Fredes jerseykøer gav mælk og fløde. Slagteren kom cirka en gang om ugen og stak en kniv i halsen på en gris. Så var der frisk kød, rullepølse, blodpølse og fedtegrever til gæ-

Sankt Hans Bål ved Klintholm Strand 1942. Et par sommergæster passer bålet. Anker Jørgensen står lige bag hesten med sin bror Erling foran hestens bagben. Hele familien er til stede sammen med sommergæster og bl.a. fisker Pedersen og hans hund, Freja. Dengang var der en bred sandstrand. 1942.

sterne. Noget blev røget og saltet. Det og andre fødevarer blev opbevaret i kælderen i stuehusets nordende. Støbejernskomfuret var i brug fra morgen til aften. Der skulle koges æg, vand til kaffe og te, og til de mange gange opvask i dagens løb. De bagte franskbrød og kager i ovnen. De brasede og kogte kartofler, stegte flæskestege, frikadeller og rødspætter.
Asta havde sædvanligvis to koner til at hjælpe sig i køkkenet. Det var bl.a. Kirstine Hansen, hvis far var træskomand, og Maren Vaskekone fra Vejlby Fed.
De vaskede også sengelinned, håndklæder og viskestykker. Det blev kogt i gruekedlen. Sæbe var ikke til at opdrive under krigen. Det lavede de selv af selvdøde grise. Det skulle man også bruge slagteren til. Indvoldene skulle ud, inden grisen kom i gruekedlen og blev gennemkogt i vand med kemikalier som sæbesten og parfumestoffer. Det eneste faste stof, der var tilbage af grisen efter kogningen, var tænderne. Den var blevet til en fast, vellugtende hvid-grå fedtmasse, man kunne skære af.

Det var under krigen med mangel på mange nødvendige ting til en husholdning og med rationering, så man kun kunne få beskedne mængder brød, sukker, mel, kaffe og -erstatning, gryn, osv. Gæsterne supplerede med mærker, men Asta måtte bruge alle sine kreative evner for at finde erstatninger for mange af de varer, der ikke var til at opdrive.
Hun lavede roesirup til at søde med. Hun tørrede rabarberstilke og brugte dem som rosiner. Den brune lagkage blev rost, men det var ikke kakao, men soja, der gav den mørke farve. Hun ristede bygkorn i ovnen og malede dem på en hånddreven kværn. Det blev til kaffeerstatning.

Gæsterne spiser i pergolaen med plads til 40 gæster. I forgrunden en af de unge piger og Kirstine Hansen. 1944.

Selvom tiderne var hårde, var der megen munterhed, når der var sommergæster på "Klintholm". Der blev sunget danske sange. Der var fest og dans. Enten kom en spillemand, eller man brugte en grammofon, der skulle trækkes op med et håndtag efter hver plade. Gæsternes kreative evner kom også til fri udfoldelse. Anker Jørgensen husker fra sine drengeår en sankthans aften:

Omkring 100 mennesker, sommergæster og naboer, sidder i græsset og lytter til mandskoret fra Røjle

Taarup. 16-18 sortklædte mænd med hvide huer lader sangen flyde ud over "Kosletten" – en lysning på en skråning i skoven ved "Klintholm" – mens lærer Hornbeck dirigerer. Koret står på en scene forneden i den amfiteaterlignende lysning.
Teatermaler Rudolf Henriksen fra Odense er gæst i denne uge og har lavet og dekoreret kulisserne på scenen. Efter sang og taler går forsamlingen ned ad skrænten til stranden, og der bliver sat ild til sankthansbålet. Pludselig kommer et dyr svævende ud af skoven oppe på skrænten. Det bevæger sig ned mod bålet, hvor det stopper nogle meter foran en høj træstang ude i vandet. Bålet har nu godt fat, og luerne når dyret – eller er det en heks – som bliver til en ildkugle og forsvinder i vandet. Folk klapper, og lærer Hornbeck, mandskoret og hele forsamlingen istemmer Holger Drachmanns Midsommervise og Lange-Mülles Kornmodsglansen.

En festlig ferieuge i 1946

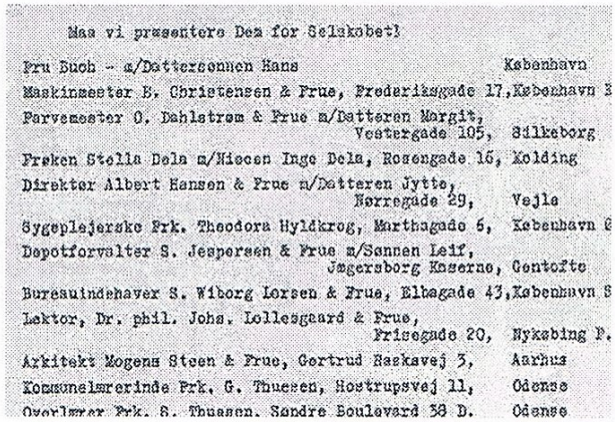
Trods krig og besættelse kom der mad på bordet hver dag. Lettere blev det efter krigen.

I 1946 giftede Frede sig med Johanne, som var sygeplejerske og leder af spædbarnshjemmet på "Billeshave". Det betød, at Asta ophørte med at være husbestyrerinde, men det blev aftalt med hende, at hun, som aftalt i 1940, kunne komme om sommeren og drive pensionatet. I den resterende del af året arbejdede hun på hoteller som oldfrue og receptionist. Sommergæsterne fortsatte med at komme til "Klintholm".

Gæsterne stimler sammen på græsplænen foran pergolaen. Klokken nærmer sig halv et denne lørdag den 7. juli 1946. Pigerne, Helene og Emmy med kælenavnet frøken Smil, har været en tur ude på marken for at plukke blomster til middagsbordet. De har dækket op til de 24 gæster. På de hvide duge står der tallerkner, knive og gafler, glas og kander med vand. Og markbuketter med kornblomster, valmuer og græsser.
Inde i køkkenet har Asta og de to koner styr på maden. Forretten brødsuppe med jordbær, kirsebær, blommer og flødeskum står klar på anretterbordet i køkkenet.
Asta byder til bords, og gæsterne sætter sig på stole og bænke. Vinduet ud til haven er åbnet og brødsuppen langes ud og serveres i pergolaen.
Pigerne tager ud og kommer ind med hovedretten: Medisterpølse. Den livlige snak forstummer et øjeblik, mens man sætter kniv og gaffel i Astas hjemmelavede medisterpølse.
Mætte forlader selskabet pergolaen og overlader oprydning og opvask til Helene, Emmy, Asta og konerne.

Denne sidste feriedag for gæsteholdet bestod aftensmaden af blodbudding med fedtegrever samt smørrebrød. Det ved vi, fordi S. Wiborg Madsen sendte en beretning til "de glade Deltagere i Ugen på Klintholm". Han roser i sit skrift alt og alle: "Fra Søndag Morgen straalede Solen og forskønnede Skov og Strand. Og på en forunderlig Maade blev Selskabet fra første Færd rystet sammen. Ofte gik turen til den dejlige Strand, hvor

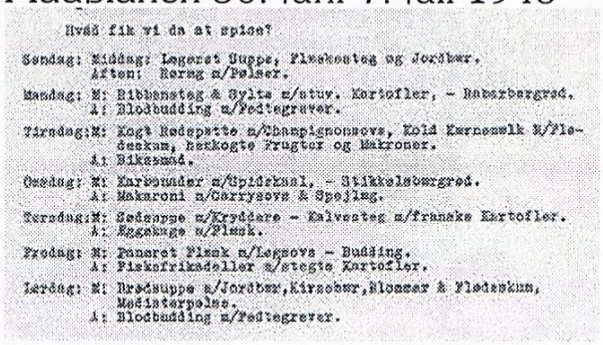
Deltagerne 30. juni-7. juli 1946

Maa vi præsentere Dem for Selskabet!

Fru Buch - m/Dattersønnen Hans København
Maskinmester B. Christensen & Frue, Frederiksgade 17, København
Farvemester O. Dahlstrøm & Frue m/Døtteren Margit, Vestergade 105, Silkeborg
Frøken Stella Dola m/Niecen Inge Dola, Rosengade 16, Kolding
Direktør Albert Hansen & Frue m/Døtteren Jytte, Nørregade 29, Vejle
Sygeplejerske Frk. Theodora Hyldkrog, Marthagade 6, København
Depotforvalter S. Jespersen & Frue m/Sønnen Leif, Jægersborg Kaserne, Gentofte
Bureauindehaver S. Wiborg Lorsen & Frue, Elhagade 43, København
Lektor, Dr. phil. Johs. Lollesgaard & Frue, Frisegade 20, Nykøbing F.
Arkitekt Mogens Steen & Frue, Gertrud Rasksvej 5, Aarhus
Kommunalmærinde Frk. G. Thuesen, Hostrupsvej 11, Odense
Overlærer Frk. S. Thuesen, Søndre Boulevard 38 D. Odense

Madplanen 30. juni-7. juli 1946

Hvad fik vi da at spise?

Søndag: Middag: Lagerøl Suppe, Flæskesteg og Jordbær.
Aften: Rørag m/Pølser.
Mandag: M: Ribbensteg & Sylte m/stuv. Kartofler, - Rabarbergrød.
A: Blodbudding m/Fedtegrever.
Tirsdag: M: Kogt Rødspætte m/Champignonssovs, Kold Kærnemælk m/Flødeskum, hetkogte Frugter og Makroner.
A: Biksemad.
Onsdag: M: Kartoffuder m/Spidskaal, - Stikkelsbærgrød.
A: Makaroni m/Carrysovs & Spejlæg.
Torsdag: M: Sødsuppe m/Krydderi - Kalvesteg m/franske Kartofler.
A: Æggekage m/Flæsk.
Fredag: M: Pæneret Flæsk m/Lagssovs - Budding.
A: Fiskefrikadeller m/stegte Kartofler.
Lørdag: M: Brødsuppe m/Jordbær, Kirsebær, Blommer & Flødeskum, Møditerpølse.
A: Blodbudding m/Fedtegrever.

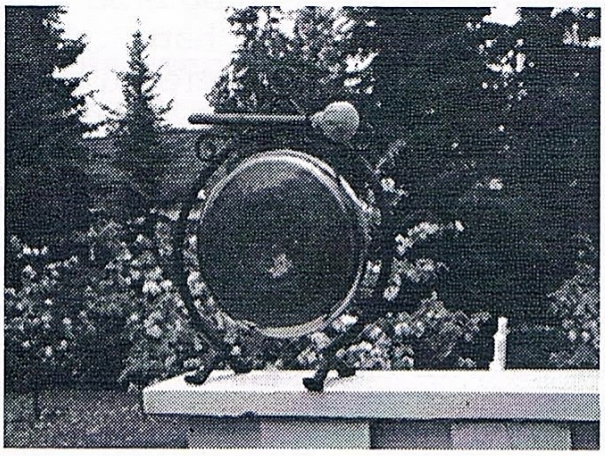
unge som gamle boltrede sig i det friske Kattegatvand og muntert sloges med de mange Vandmænd."
Søndag eftermiddag var der storstilet ringriderfest på stranden og om aftenen hyggeligt samvær med sang og musik ved aftenkaffen.

Mandag morgen gik en festkomité i gang med at planlægge aftenens store havefest. Flaget gik til tops til "Der er ingenting, der maner". Der var æggevæddeløb. Direktør Albert Hansen optrådte som cirkushest i fri dressur styret af "Kaptajn Jesper". Forsamlingen sang den til lejligheden skrevne sang. Der var "boksekampe". Efter en gang jordbær med fløde "forbløffede Jensigne fra Brugsen med sine fynske talegaver og fremsagde en række muntre viser og remser". Derefter gik dansen på gårdspladsen, og den "straalende aften sluttede med Baal og Aftensang på Stranden".
Tirsdag var stegende hed. Nogle gæster gik til Røjle Klint, og dagen sluttede igen på stranden.
Onsdag aften kørte Frede og gårdejer Rand selskabet til Stutterigården. Høstvognene var udsmykket med grønne grene. På Stavrshoved serverede Asta stikkelsbærgrød med fløde. På hjemturen i sommeraftenen afløste den ene sang den anden.
Klintholm havde to heste og en vogn. Når der var gæster til mere end en vogn, lånte man heste og vogn på nabogården hos Karl Møller Rand. Han havde i øvrigt en "gummi-vogn" – den var lavet med et understel af en gammel Chevrolet-bil, der havde bevaret sine gummihjul.
Torsdag aften gik turen til fods til Hannes Pensionat i nabolaget og videre gennem skoven. På skrænterne nød de den storslåede udsigt over Kattegat.
Fredag aften drog en mandedelegation ud efter jordbær. De måtte selv plukke de røde bær, som de "sejrsstolte" drog til "Klintholm" med, hvor "Damerne i Fællesskab deltog i Pilningen".

Lørdag var sidste feriedag med afslutningsfest. Festen blev indledt med, at "Neptun i Herr Direktør Albert Hansens Skikkelse steg op af Havet sammen med to Svende – Arkitekt Steen og Mester Christensen." Selskabet gik derefter i samlet trop til jordbærbordene i pergolaen. Der var dans i "Sommerlyst", hvor frøken G. Thuesen holdt en munter

skolestue, og der blev sunget en lejlighedssang, hvor alle deltagerne fik et par velvalgte ord med på vejen.
Til slut blev der ikke sparet på ordene i takketalerne fra gæsterne, og Asta fik overrakt en Gong-gong med følgende ord indskrevet i gæstebogen:

"En Klintholm-Uge af højeste Rang
Desværre mod Enden lakker,
Med Solskin og Latter – Humør og Sang
Gik Tiden saa livligt Dagen lang, -
Nu til Afsked vor "Madmor" vi takker.
Med Spøg og med Skæmt Tiden her vi fordrev,
Hver Time paa Dagen et Minde blev.
Her var Ture til Strand – til Klint og til Skov,
En høstvognsnattur – og Jordbær-"rov" –
Jo, paa Klintholm man Ferien nyder.
Derfor en Gong-Gong Frøken Jørgensen faar,
Til Brug for Gæster i kommende Aar,
– og til Minde om os, naar den lyder."

Gong-gongen fra 1946 eksisterer endnu i Anker Jørgensens sommerhus i Vejlby Fed som et minde om de glade sommerdage på Sommerpension Klintholm. (Foto: Poul Christensen)

Det gik mod enden

Sommerpensionatet fortsatte, men ikke uden problemer. Det var hårdt for de nygifte at flytte ud til et værelse og fælles dagligstue med gæsterne i "Sommerlyst" i to sommermåneder. Søgningen tog nok også af i årene efter krigen, hvor mulighederne for sommerferie for borgerskabet blev øget bl. a. som følge af, at bilerne igen kørte. Asta ville gerne fortsætte ud over den aftalte 10-årige periode, men måtte bøje sig. Sommerpension Klintholm lukkede i 1949. To år før døde Karen, Astas og Fredes mor.
Asta fik en stilling som leder af FDB's kantine i København. Da hun blev pensioneret i 1966 flytter hun ind i sit nybyggede hus "Hjørnehuset" på hjørnet Tårupvej og Korsbjergvej i Røjle, hvor hun boede til sin død i 1985.
Her levede hun et aktivt pensionistliv og var midtpunktet for sin familie, som hun samlede omkring sig. Karen og Anker husker deres fasters altfavnende væsen og hendes gode mad, som hun lavede livet igennem.
Frede og Johanne Jørgensen drev "Klintholm" videre. Frugtplantagen blev udvidet, og jerseykøerne fortsatte med at give spandevis af god, fed mælk.

Artiklen er skrevet på grundlag af interviews med Karen Klintholm og Anker Jørgensen, brochure om Sommerpension Klintholm samt Frede Jørgensens og bureauindehaver S. Wiborg Larsens skriftlige beretninger.
Karen Klintholm har udlånt private fotos. Juni 2009, Poul Christensen.

Ole Olesens gravsten på Vejlby kirkegård

Af Knud Madsen

Lige syd for Vejlby kirkes våbenhus står en gravsten med følgende tekst: GAARDEJER / OLE OLESEN / KARENSMINDE / 1834 - 1915 / OG HUSTRU / KAREN, F. PEDERSEN / 1838 - 1912 / SAMT 8 BØRN / ANE - JENS PETER / KIRSTEN - KAROLINE / PETRA - KIRSTEN ANDREA / ANDERS - HANSINE. Gravstenen er fundet bevaringsværdig, og tidligere museumsinspektør i Middelfart Peter Dragsbo gjorde ved registreringen af gravstedet følgende bemærkning: "Bag de 8 begravede børn [...] gemmer sig en tragedie (tuberkulose i familien?) - bør undersøges".

Umiddelbart forestiller man sig, at det drejer sig om små børn; men det er ikke kun tilfældet. Gennemsnitsalderen på de otte er ca. 25 år.

Ole Olesen blev født på gården "Karensminde" på Staurby mark, Vejlby sogn, den 28. juni 1834. "Karensminde" var en fæstegård under herregården Hindsgavl. Ole Olesens forældre var gårdfæster Ole Olesen og Karen Nielsdatter. Den 23. oktober 1858 blev Ole Olesen gift med Karen Dorthea Pedersen, født den 9. april 1838 i Ørsted, Båg herred, som datter af gårdmand Peder Hansen og hustru Karen Christensdatter. Det er ikke lykkedes at opspore, hvor giftermålet fandt sted. Det var hverken i Ørsted eller Vejlby sogn. Omkring 1859 fæstede Ole Olesen "Karensminde" efter sin far. I årene 1859-79 blev der født 11 børn i ægteskabet. Af disse døde 8 inden forældrene selv gik bort. I 1912 købte Ole Olesen ejendommen fra Hindsgavl. Karen Dorthea Pedersen døde den 16. august 1912, ægtefællen Ole Olesen den 12. februar 1915. De blev begge begravet på Vejlby kirkegård. Ved Ole Olesens død skrev Middelfart Avis den 15.2.1915 en notits om hans politiske virke, men ikke ét ord om tabet af børnene:

Dødsfald. - En af Middelfartegnens kendte landmænd, gårdejer Ole Ol[e]sen, Karensminde, er fredag død, godt 80 år gl. Den afdøde tog i sin tid livlig del i den stedlige politiske bevægelse. Han var en radikal natur, hvis udprægede frisind altid førte ham derhen, hvor det gik hedest til. Men hans radikale sindelag forhindrede ham ikke i at tænke logisk og klart over de politiske foreteelser, og da nogle af Reformpartiets mænd for en del år siden gjorde rebellion og brød ud af partiet, vakte det hans største harme, og han har senere, så længe hans helbred tillod det, bekæmpet de udtrådte på det kraftigste, samtidig med, at han, sin fortid tro, stod som en af Venstres pålideligste mænd her på egnen.

Ved Ole Olesens død sluttede slægtens hundredårige tilknytning til "Karensminde", idet gården blev solgt til frøavler J. Boesen i Middelfart. Siden førte "Karensminde" en omskiftelig tilværelse, og nu breder Middelfart by sig over gårdens jorder. I dag står kun stuehuset tilbage.

Ved hjælp af bl.a. de relevante kirkebøger er det lykkedes at samle følgende oplysninger om Karen og Ole Olesens børn:

Karen Olesen (født 10. 8. 1859 - død 27. 5. 1928).
Gift i Vejlby kirke den 12. november 1880 med den 40-årige skolelærer Peter Larsen af Gelsted Stationsskole. Hun døde som 68-årig enke i Gelsted Stationsby den 27. maj 1928 og blev begravet i Gelsted. Ægteskabet var tilsyneladende barnløst.

Ole Olesen (født 23. 12. 1860 - død 23. 9. 1906).
Den 12. maj 1898 blev han gift i Udby kirke med Mette Marie Sofie Kristensen, født 5. juni 1879. Han var da husfæster på Viby mark, hun var hans husholderske. I ægteskabet fødtes 3 børn: Ole, Mette Marie Sofie og Agnes Andrea. Ole Olsen døde 45 år gammel på Middelfart Sygehus. Han blev begravet på Udby kirkegård. Dødsårsag ikke angivet.

Ane Olesen (født 25. 11. 1862 - død 31. 10. 1899).
Af en annonce i Middelfart Avis 16. januar 1895 fremgår, at Ane Olesen er værtinde for Middelfart Afholdsforenings netop oprettede, offentlige afholdsrestauration. Hun døde ugift på "Karensminde" i en alder af 36 år. Dødsårsag ikke angivet.

Jens Peter Olesen (født 14. 7. 1865 - død inden dåbens publikation).

Kirsten Olesen (født 13. 10. 1866 død 22. 6. 1874).
Død 7 år gammel på "Karensminde". Som dødsårsag angives astma.

Jens Olesen (født 15. 2. 1869 - død 6. 7. 1931).
Gift i Vestervig kirke (Thisted amt) den 24. juli 1910 med den 20-årige Frederikke Christensen. Boede da som gårdmand i Ejby sogn. Siden flyttede de til husmandsstedet "Granly", som lå lige nord for hans barndomshjem "Karensminde".

Et barn kendes: Osvald, født 1911 i Ejby sogn. Jens Olesen døde 62 år gammel på Middelfart Sygehus. Begravet på Vejlby kirkegård. Dødsårsag ikke angivet.

Hansine Olesen (født 4. 3. 1870 - død 31.12. 1948).
Det var Hansine, som på egne og sine to søskendes vegne underskrev faderens dødsannonce i 1915. Hun boede ved sin død på Odensevej i Middelfart. Hun var formentlig ugift, elles ville hun nok være begravet sammen med sin ægtefælle.

Caroline Marie Olesen (født 2. 12. 1872 - død 4. 10. 1905).
Død ugift 32 år gammel på "Karensminde". Dødsårsag ikke oplyst.

Petra Olesen (født 22. 5. 1874 - død 6. 7. 1885)
Død 11 år gammel på "Karens minde". Som dødsårsag angives brysttæring.

Kirsten Andrea Olesen (født 31. 5. 1877 - død 1. 5. 1891)
Død 13 år gammel på "Karens minde". Dødsårsag ikke angivet.

Ole Olesens gravsten på Vejlby kirkegård.

Anders Olesen (født 26. 11. 1879 – død 23. 12. 1901)
Døde som 22-årig og ugift på dampfærgen mellem Korsør og Nyborg. Han var postekspedient. Hans sidste opholdssted var på hotellet ved postgården i Næstved.
De tre børn, som ikke er nævnt på Ole Olesen og hustrus gravsten, er Karen, Ole og Jens. De var alle gift og ligger begravet sammen med deres ægtefæller i hhv. Gelsted, Udby og Vejlby. Hvornår gravstenen er rejst på Vejlby kirkegård, vides ikke. Er det sket i 1915, har der næppe oprindelig stået "8 børn", ligesom Hansines navn ikke ville være nævnt. Men der kan være gjort plads til disse tilføjelser. Det kan også tænkes, at oplysningerne om de otte børn først er kommet til efter Hansines død. Måske er gravstenen først rejst på dette tidspunkt. Den kan have erstattet en tidligere.

Peter Dragsbo mente, at de mange dødsfald blandt børnene kunne skyldes tuberkulose. Det er muligt; men kirkebøgerne giver intet klart svar. Petra døde af brysttæring, hvilket utvivlsomt skal forstås som tuberkulose. Kirsten døde af astma, som måske kan være en følge af sygdommen. Men begge forældre nåede en anselig alder, så de var vel næppe angrebet af sygdommen?

Ved siden af den gravsten, som denne artikel omhandler, findes en anden gravsten, vurderet som enestående, hvori er indhugget: HERUN / DER HVI / LER STØ / VET AF / OLE OLSEN / STB / FØDT 1750 / DØD 1829 / I KARENS / MINDE. Denne Ole Olsen var farfar til Ole Olesen (1834-1915).

Husk udflugten til Ladby skibet
søndag den 13. september.

Tilmelding til et bestyrelsesmedlem.

Kampen for at få en skole på Strib.

Kildeforskning: *Evald Andersen.*

Redigering: *Finn L. Fauk.*

Der var kun få skolesøgende børn på Strib, inden jernbanen fik endestation i byen og færgeforbindelsen til Jylland blev etableret i 1867. Børnene gik i skole i Røjle-Tårup skole, som var en af Vejlby sogns fire skoler (De øvrige var Vejlby skole, Staurby skole og Vejlbyskov skole). Der var langt til skole for eleverne - ca. ½ mil eller 3,75 km., og turen foregik til fods i al slags vejr, men sådan var forholdene dengang. og var man utilfreds, satte man sine børn i privatskole i Fredericia.

Med de to nye arbejdspladser steg antallet af Vejlby sogns beboere stærkt, og de gamle beboere så med blandede følelser på tilflytterne og frygtede, at det kunne blive et dyrt bekendtskab. Mange af arbejderne ved de to virksomheder havde også en anden politisk overbevisning end flertallet i kommunen, og de religiøse vækkelser, som kom til Vejlby sogn, gik uden om Strib. Så der var store forskelle.
Mange af jernbanens og færgernes ansatte kom fra andre byer i landet og var vant til gode skoleforhold, og de var ikke tilfredse med, at der ikke var en skole på Strib.
Det ville de prøve på at ændre.

I 1887 udfærdigede 39 forældre i Strib så en skrivelse til skoledirektionen, hvori man anmodede om at få en skole på Strib. Skrivelsen blev videresendt til Vejlby sogneråd den 1. april med en bemærkning om, at man evt. kunne anbefale folkene på Strib, at der blev oprettet en privatskole med et kommunalt tilskud.
Den 2. maj 1887 udformede sogneådet et svar til skoledirektionen.
I Vends Herreds provstearkiv fandt Evald Andersen dette svar.

(For at gøre læsningen nemmere, har jeg anvendt ny retskrivning og ændret lidt på ordstillingen og tegnsætningen samt sat overskrifter.)

Vejlby sogneråd pr. Strib.

Den 2.den maj 1887.
I anledning af den ærede skoledirektions skrivelse af 1.ste april, tilligemed et andragende fra en del beboere på Strib om oprettelse af en skole dersteds, skal sognerådet tillade sig at fremkomme med følgende oplysninger.

Der skal ikke oprettes en skole på Strib.
Sognerådet afholdt i forening med skolekommissionen et møde i Vejlby skole den 14.de april for at forhandle om sagen. Sognerådet og skolekommissionens flertal var enig om at der ingen særlig grund var til at oprette en kommuneskole på Strib.
Andragendet går jo særlig ud på den besværlige og lange vej til Røjle-Tårup skole. Dertil skal sogneådet bemærke, at der ganske vist er tæt til ½ mil af vejen, der dog er særdeles god at færdes på. Af stien over proprietær Schmidts mark er den dog meget kortere.

Mange skoleelever i kommunen har længere skolevej.
Sognerådet skal gøre den ærede skoledirektion opmærksom på - til sammenligning - at der til Vejlby skole og Skovskolen er ikke få børn, der har mindst 500 til 600 alen over ½ mil, altså cirka 1000 alen længere til skole end børnene på Strib; og meget dårligere veje end disse.
Når der skulle oprettes en skole på Strib ville vedkommende beboere, med billighed, kunne gøre krav på også at få oprettet ny skoler, hvad der ville bebyrde kommunen betydelig i finansiel henseende, da der sandsynligvis så skulle oprettes 2 ny skoler foruden den på Strib.

Forhandling om mulig privatskole.
Men foranlediget af den ærede formands første skrivelse om en mulig privatskole med kommune-tilskud, og provst Heibergs udtalelser, at enkelte af andragerne havde udtalt, at de ville bringe pekuniære ofre for at få en skole på Strib, og altså ville have større krav på støtte fra kommunens side, end andre beboere i sognet, som havde længere skolevej, men desuagtet ingen offer ville bringe i så henseende, udsatte sognerådet et udvalg til at forhandle på dettes vegne med andragerne.

Mødet med underskriverne.
Udvalget indbød dem til et møde på Strib den 26de april; af 39 underskrivere mødte kun ca. 14 a 16, mest fra banepersonalet. Der var kun ganske enkelte af de faste beboere, som vist nærmest må tilskrives mindre interesse for sagen.
Rygtevis er også kommet til sognerådets kundskab, at i alt fald enkelte er temmelig ligegyldige over for sagen.
Ved udvalgets forhandling med andragerne viste det sig, at så godt som ingen tænkte sig at ville give noget bidrag til en skole. Der faldt tværtimod udtalelser i retning af, at skulle de mulig give bidrag til en privatskole, ville de hellere sende deres børn til skole i Middelfart eller Fredericia; hvad for øvrigt en del allerede gør, og så meget lettere kan gøre, som de har fri rejse på bane og dampfærge, dem som er ansat derved, hvad vistnok for tiden flertallet af de skolesøgende børns forældre er, i alt fald de fleste som udvalget var samlet med.
For øvrigt er sognerådet af den formening at selv om der blev en kommuneskole på Strib ville de i økonomisk henseende bedrestillede alligevel sende deres børn til en af forannævnte byer i skole eftersom der fra flere af jernbanens bestillingsmænd oftere er falden udtalelser om, at en almindelig almueskole ikke er tilstrækkelig til deres børns undervisning, og Stribgårdens børn har heller aldrig benyttet kommuneskolen i Røjle-Tårup, hvilket antages at være af samme grund.
Udvalget fik den bestemte opfattelse, at beboerne ikke ville oprette nogen privatskole med kommunetilskud, som antydet i den ærede formands skrivelse, som sognerådet fandt var en ordning som det kunne tiltræde navnlig af den grund, at når andragerne ved at oprette en skole og bragte pekuniære ofre viste, at de havde særlig interesse for sagen, burde sognerådet støtte dem særlig af humane hensyn.
Sognerådet kunne i mulige lignende tilfælde henvise andre sognebebo-

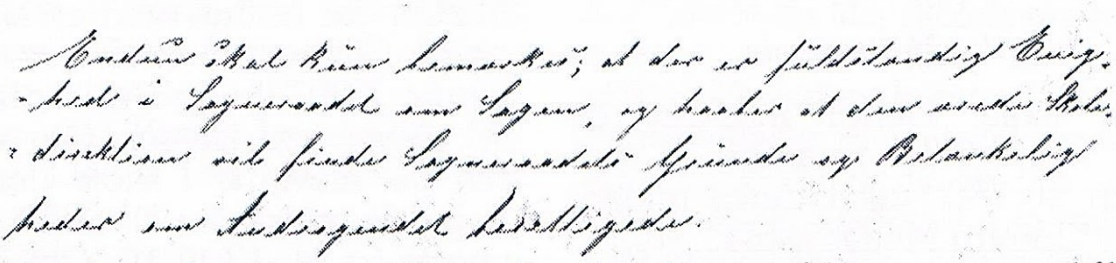
ere til det offer som beboerne på Strib da ydede.
Men da det nu viser sig, at andragerne kun ønsker oprettet en kommuneskole, mener sognerådet, at det for tiden kun på det bestemteste kan fraråde en sådan skoles oprettelse, særlig af følgende grunde.

5 grunde for afslag.

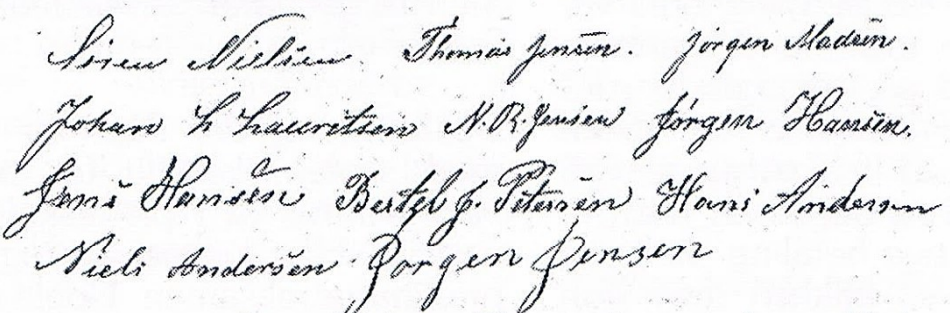
1. At der fra Strib til Røjle-Tårup skole ikke er så lang en vejlængde som flere skoler i sognet til de respektive skoler og tilmed en udmærket tør vej.
2. At sognerådet ikke kan forsvare at begunstige Stribs beboere mere end andre beboere i kommunen.
3. At skulle der bygges skole på Strib vilde der sandsynligvis blive gjort ligeså berettigede krav på en eller to skoler til i sognet, og sognerådet mener ikke at turde bebyrde kommunen ved de deraf følgende store skatter.
4. Børneantallet i sognet er for tiden og vil formentlig i længere tid blive langt under det antal der lovlig kan undervises i sognets 4 bestående skoler.
5. Det er fra jernbanepersonalet at børnene fra Strib for den allerstørste del stammer, og dersom, hvad der synes ikke at være utroligt, at baneforbindelsen i en nær fremtid forlægges fra Strib til en fast bro over lille belt ved Middelfart, da vil Strib igen indskrænkes til hvad det har været før, nemlig kun nogle få beboere.

Der åbnes mulighed for tilskud til privatskole.

Men sognerådet er desuagtet af humane hensyn, på grund af børnetallet på Strib og ifølge skoledirektionens anvisning ikke uvillig til at yde et mindre tilskud til en privatskole på Strib.

Endnu skal kun bemærkes, at der er fuldstændig enighed i sognerådet om sagen, og håber at den ærede skoledirektion vil finde sognerådets grunde og betænkeligheder om andragendet berettigede

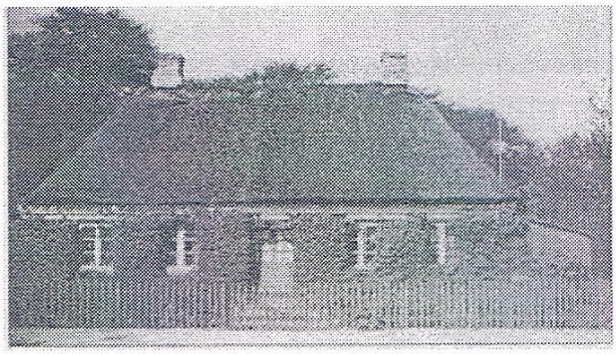
Søren Nielsen – Thomas Jensen – Jørgen Madsen
Johan L. Lauritsen – N. R. Jensen – Jørgen Hansen
Jens Hansen – Bertel J. Petersen – Hans Andersen
Niels Andersen – Jørgen Jensen

Der kom en privatskole.

Strib fik ingen skole ved den lejlighed, men i 1887 blev der oprettet en privatskole i byen. Vi ved ikke så meget om denne privatskole, men vi ved, at en af lærerne hed Johan L. O. Korch og var broder til forfatteren Morten Korch. Skolen fik 400 kr. om året i tilskud. Privatskolen blev nedlagt i 1901, da Strib fik sin første kommunale skole.

Jomfru Mettes skole.

Naturligvis har det været et problem for forældrene i Strib at sende deres små børn den lange vej til Røjle-

Jomfru Mettes skole

Tårup skole. Derfor indskrev de mere velstående forældre i slutningen af 1800-tallet deres mindre børn i "Jomfru Mettes skole".

Jomfru Mettes borgerlige navn var Mette Kirstine Nielsen, og hun var ikke lærerinde, men havde gennem mange år tjent på færgegården. På sine gamle dage boede hun i den ene ende af Skovhuset på Vestergade 1, og her holdt hun fra 1880 for en ringe betaling skole for småbørn. Fra sit køkken drev hun lidt mel- og grynforretning, og herude sad skolepigerne og strikkede. Jomfru Mette har kun kunnet give sine elever de mest elementære kundskaber, så efter et par år hos hende, har de måttet vandre den lange vej til Røjle-Tårup, eller tage færgen til Fredericia.

Privatskole 1887 til 1901.

I 1887 blev der oprettet en privatskole i Strib, som havde uddannede lærere. Vi ved ikke meget om den, men i årenes løb har der virket tre lærere ved den. Skolen fik et kommunalt tilskud på 400 kr. årligt.
Da Strib fik egen kommunal skole, blev privatskolen nedlagt.

Strib får kommunal skole.

I 1899 besluttede Vejlby sogneråd, at Strib skulle have en skole. Den blev opført på åben mark ret langt fra bybebyggelsen, og mellem havnebyen og skolen var der en granskov, som nogle børn var bange for at gå igennem.

Skolen var et hus med en skolestue og en lejlighed til enelæreren. D. 7. januar 1901 begyndte skolen med 63 elever i to klasser. Om sommeren gik eleverne i skole den halve dag - de ældste fra kl. 8 til 11 og de yngste fra kl. 13 til 16. Om vinteren gik de kun i skole hver anden dag, men til gengæld var skoledagen på 5-6 timer.

De forældre, der ikke var tilfredse med skolen, betalte for at deres børn kunne gå i privatskole i Fredericia. Her kunne de også tage præliminæreksamen. Nogle år senere kunne de også indskrive deres småbørn i Signe Jørgensens privatskole på Vestergade 3 i Strib.

Stribs første skole

Signe Jørgensens privatskole.

Hvorfor blev Strib skole bygget så langt fra Havnebyen? Var det af økonomiske årsager, da grundene var billigere der? Eller var der lidt drilleri med i overvejelserne?

De fleste familier, der arbejdede ved jernbanen og færgen i Strib, boede på Sønder alle og Vestergade, og skolebørnene fik derfor en lang skolevej gennem granskoven. Forældrene var i hvert fald kede af at sende de mindre børn i skole, og de, som havde råd lod derfor børnene gå i Signe Jørgensens privatskole. Den lå først på Vestergade 3, men i 1917 flyttede den til Scharlingsvej 21.

Anna Kirkegaard-Hansen fortæller i 1992 om skolen: Skolepengene var 2 kr. om måne-den med et tillæg på 50 øre i vintermånederne til brændselspenge. Skolen havde to klasser med to årgange i hver klasse. Første og anden klasse gik i skole fra kl. 13 til 16 og tredje og fjerde klasse fra kl. 8 til 12.

Skolestuen havde 3 borde med skråpulte, så man sad to og to imod hinanden. Det gav plads til 12 elever. Desuden var der et stort bord med plan bordplade. Her kunne der sidde seks elever, men så var lokalet også fyldt op med 18 børn. Der var naturligvis også en kakkelovn i stuen, og på den ene væg var der en lille sort tavle. Foruden dette inventar havde vi to landkort på den ene væg, et kort over Danmark med 1864-grænserne og et politisk kort over Europa. Frk. Jørgensen havde en stol, et lille bord og en lille reol.

Jeg havde en lille skoletaske med en tavle og et pennalhus af træ med grifler. Desuden havde jeg en lille parfumeflaske med stænkeprop fyldt med vand og dertil en lille svamp, så jeg selv kunne gøre min tavle ren.

I 1919 blev skolen solgt til Fredericia private Realskole, som ville drive den som en forberedelsesskole til skolen i Fredericia, og frk. Jørgensen blev i sit hus bestyrerinde af Strib telefoncentral.

Skolen flyttede til Korsvej Alle nr. 8 og blev nedlagt omkring 1930.

Kilder: *Vends Herreds provstearkiv.*

Historien om Strib

Bavnen 1992 nr. 2

Fra de gamle aviser

af Johannes Rasmussen.

Middelfart Avis
den 14. Juni 1889.
- To unge Mennesker svømmede ifølge "Fred. Folkt." i Pindsen over Lillebælt fra Frederits til Strib. Dumheden skal ikke være sket ifølge Væddemaal

Middelfart Avis
den 29. December 1894.
Onsdag Morgen tidlig kom der fra en nærliggende Station Melding til Middelfart Station om, at de savnede en Konduktør af Hurtigtoget, som afgaar herfra Kl. 3.10 Nat.
Der blev straks sendt en Trolje ud med et Par Mand, som en halv Milsvei herfra fandt vedkommende Konduktør, der var saa godt som uskadt, uagtet Toget havde været i meget stærk Fart, da han faldt af det.

Forholdet mellem godsejer og fæster.

Underskrevet "En Selveier" var der d. 4. juli 1862 dette indlæg i Middelfart Avis:
Først begrundede avisen artiklen:
Forholdet mellem godsejer og fæster er ofte meget anspændt på grund af fæstevæsenets unaturlighed. Det forekommer os, at helt ubetydelige årsager kan give anledning til en urimelig bitterhed. Den efterfølgende artikel, som er blevet sendt til os, og hvis rigtighed vi ingen grund har til at betvivle, synes vi beviser det.

Selvejerens indlæg:
Enkelte siger ved lejlighed, at fæstegårdmænd har det ligeså godt som selvejergårdmænd. Hvorledes det i virkeligheden er, ses af efterstående:
En gårdmand i Stavrby paa Hindsgavls Gods spurgte sidste forår Hofjægermester Fønss om han måtte fælde nogle elle, som han skulle bruge til gærdestave, og det blev ham tilladt at hugge et læs – naturligvis på det område, som hørte til gaarden, og som han svarer afgift af.

Gårdmanden lod nu sin karl gå ud for at hugge det omtalte læs, og da han selv en times tid efter kom ud med vognen, så han nok, at karlen ikke havde bedømt det rigtigt, idet han havde hugget vel meget. "Men", tænkte han, "nu kan det ikke være anderledes; jeg kan jo næste år blive afkortet for det, der er hugget for meget i år." Han kørte nu det hjem, som han havde fået lov til, rigtignok i to omgange, da det var på den tid af foråret, hvor vejene i skoven var næsten ufremkommelige. Begge gange var der næppe til et ordentligt læs.

Han kørte imidlertid igen til skoven i den hensigt at træffe skovfogeden for at aftale med ham, hvordan han skulle forholde sig, og han læssede nu igen på vognen, indtil skovfogeden kom med den besked, at han havde fået ordre til, at der ikke måtte tages en pind mere. Derpå spændte gårdmanden hestene fra, red hjem og lod vognen stå med de pålæssede elle, i den tro at sagen kunne klares i mindelighed.
Men hvad sker der? Dagen efter får han en skrivelse fra godsforvalteren, om at han skulle betale 10 rdl., ellers ville han blive indstævnet for retten. Gårdmanden syntes, det var

temmelig meget, da hele partiet med el ikke var det halve værd. Han blev imidlertid indstævnet, og fordringen steg nu til 15 rdl., hvilken dommeren ikke syntes var rimeligt, men idømte ham en bøde på 2 rdl. samt sagens omkostninger og 1 rdl. til skadeserstatning, hvilket tilsammen beløb sig til 7 rdl. 2 mk. 8 sk.
Da han siden kom for at hente sin vogn, var ellene allerede solgt og bortkørt, vognen var væltet og var noget beskadiget. Da vognen var gårdejerens ejendom og stod på den jord, der tilhørte ham, ved han ikke om det kan kaldes lovmedholdeligt, forsvarligt eller ordentligt. Hvis en fæster skal stå til ansvar for en lille fejl, som hans karl har gjort, så må det også være rimeligt, at godsejeren skal stå til ansvar for, hvad hans forvalter giver lov til skal foretages med andres ejendom.

Alt var dog endnu ikke forbi. Da gårdmanden nogle dage efter mødte på godskontoret for at betale skat samt den sidste rest af ovennævnte beløb, spør-ger han ganske roligt, om han ikke skal have erstatning for den dårlige behandling og beskadigelsen af hans vogn.
Herved kommer godsforvalterens blod straks i kog. Han befaler, at manden øjeblikkelig skal pakke sig ud af kon-toret; åbner endog døren og vil jage ham ud som en hund. Da manden imidlertid bliver siddende ganske roligt og pakker skattebøgerne sammen, sagde forvalteren "Dersom du nu ikke pakker dog væk, slyngel, skal jeg hente min karl.", men da manden imidlertid var blevet færdig med at pakke sine bøger sammen, forlod han kontoret.

Nu spørges der: Har fæstebonden det ligeså godt som selvejeren ? - Dog al ære og respekt og højagtelse for mange godsejere og alle, som viser en mild og hjælpsom adfærd mod deres undergivne, og som i gerning viser, at den som har magt over andre ikke må bruge den til at undertrykke eller fornærme med.

Nu lader vi den offentlige mening dømme om sagen. Manden havde jo ikke med forsæt foretaget noget, som var strafværdigt, men kun begået en lille skrøbelighed. "Den som ved sig fri, kaste den første sten."

Middelfart Avis den 25de Marts 1882.
Paa Strib afholdtes der i Lørdags Prøve over et Antal Ansøgere til Tjeneste ved Jernveien.
Examinationen udførtes af Embedsmænd ved Jernveien og varede omtr. 5 Timer.

Middelfart Avis den 2den Juni 1894
Den 26de Mai havde tre Mænd fra Røjle Mose været i Frederits.
Da de sejlede tilbage, vare de, efter at have nydt sex Kaffepuncher og en Bajer hver, dygtigt berusede, og en af dem blev da i Kaadhed væltet overbord af en af sine Kammerater.
Han blev dog hurtigt trukket op. I Faldet havde han slaaet sin Ryg paa Rælingen af Baaden.
Det var altsaa ikke noget egentligt Mordforsøg, der fandt sted.

(Annonce)
En god stærk Trækvogn samt en Trækhund er tilsalgs hos

Husmand Anders Christiansen,
Vejlby.

Vejlby-Strib kommunes første folkevalgte sognerådsformand, gårdmand Jørgen Rasmussen, 1. april til 31. marts 1921.

Vejlby-Strib sogneråd 1912-1917.
Ståenede fra venstre: Gårdejer Carl Chr. Rasmussen, gårdejer Hans Andersen, gårdejer Jørgen Hansen, ?, Hans P. Johansen, gårdejer Rs. Jørgensen.
Siddende fra venstre: Uddeler Godfredsen, ?, gårdejer Jørgen Rasmussen FMD, maskinmester Helvard, gårdejer Rs. Hansen Søborg.

Billeder fra Strib-Røjleskovs lokalarkiv

Vejlby-Stribs sidste sognerådsformand, gårdejer Aage Warming fra 1. april 1962 til sammenlægningen med Middelfart 1. april 1970

Vejlby-Strib sogneråd 1966-1970.
Stående fra venstre: Søren Nielsen, Svend Fogh Sørensen, Egil Bennike, Karl E. Risager, Chr. Hansen, Børge K. Kristiansen, Axel Jensen.
Siddende fra venstre: Kommunesekretær Th. Barløse, Aage Warming (fmd.), Erik Christoffersen, Ejnar Rasmussen

Før købmanden i Staurby lukkede

Nu vokser der græs på hjørnet af Strib Landevej og Bogensevej i Staurby, men det er ikke så mange år siden, at der blev langet kaffe og sukker, gummistøvler og garn over disken i byens eneste købmandsforretning på hjørnegrunden.
Jensine Jørgensen hed den sidste købmand. Med sine 75 år havde hun da også passeret pensionsalderen, da hun drejede nøglen om i 1964. Der skulle bygges motorvej tæt på, og der kunne ikke ligge bygninger, der spærrede udsynet for de trafikanter, som skulle ud på Bogensevej fra Strib Landevej.
Smed Hans P. Jørgensen ejede hjørneejendommen, der omfattede købmandsforetningen med lejlighed på første sal, smedens bolig og smedjeværksted. Smeden blev tilbudt 115.000 kr. ved ekspropriationsforretningen i september 1963, og alle skulle fraflytte ejendommen senest 1. juni året efter.
Indgangen til forretningen var i gavlen. Kaffemøllen stod til venstre og gav forretningen sin særlige lugt. Der var en vinkelformet købmandsdisk med skuffer og hylder. På væggene var der hylder i forskellige størrelser til varerne.
- Det var overvejende småindkøb, som beboerne i Staurby foretog hos Jensine. Vi handlede mest i Brugsen i Vejlby eller i forretningerne i Middelfart, fortæller Kaj Skovgaard Jeppesen, der var ung i Staurby, mens Jensine huserede i forretningen.
Han husker, hvordan han blev sendt hen til Jensine lige ved middagstid, fordi de manglede noget. Så fik han skældud. "Du skulle komme på et tidligere tidspunkt", sagde Jensine, der var gået til middag.

Købmandsforretningen med smedens bolig og smedjen i baggrunden en vinterdag, angiveligt i 1964.
(Foto: Privat. udlånt af Gunnar Pedersen)

Jensine havde været uddeler i Vejlby Skov Brugsforening siden 1918, da hun i 1951 som 62-årig overtog den lille forretning i Staurby efter Helga.
Staurbys sidste købmand var kendt for både hjælpsomhed og sin moralske købmandsstil. Når Staurbys karle kom i middagspausen, kunne de få Jensine til at strikke strømper af de garn, de købte hos hende. Men havde en karl købt cigaretter dagen før, måtte han undvære smøgerne en dag.

Efter lukningen flyttede Jensine til Vejlby, hvor hun levede til sin død i 1975. *(poch)*

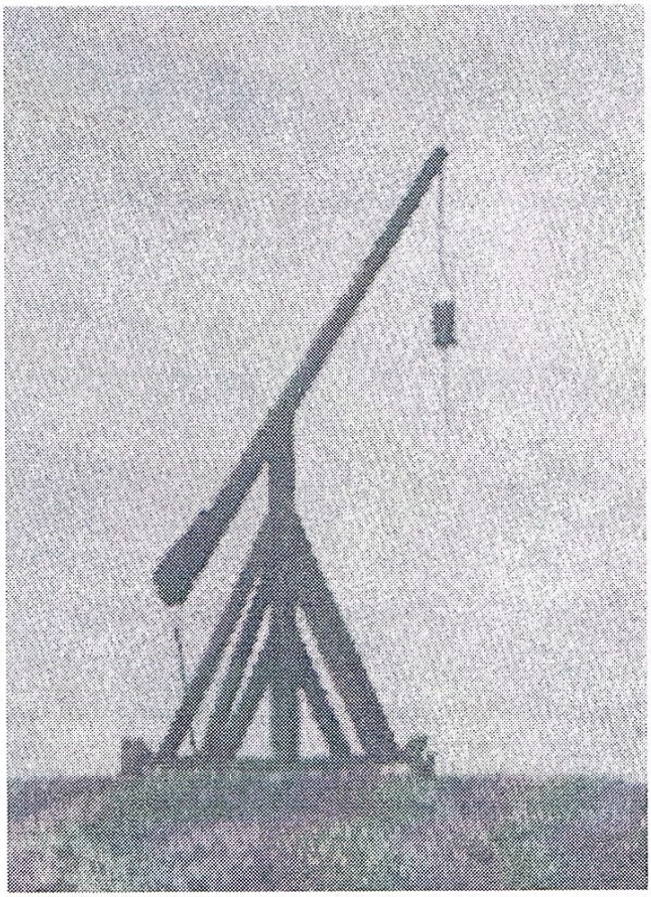
Kilde: *P. S. Feddersens artikel "46 år "alenekøbmand" bag disken", Bavnen 3/1992.*

Stribs fyr og fyrtårne

Evald Andersen har i sin søgen efter kildemateriale fra vores egn fundet en notits i Assens Avis fra d. 12. august 1883 om Stribs første fyrtårn.

Fyrtårnet blev ikke opført af hensyn til færgefarten mellem Strib og Fredericia, men den øgede trafik på Fredericia havn i slutningen af 1800-tallet nødvendiggjorde en tydelig afmærkning af indsejlingen til Fredericia - såvel for skibe, som kom ad Snævringen sydfra som de, der kom fra Tragten nordfra. I tidens løb har mange skibe siddet fast på de talrige farlige grunde, der findes i området. (Så sent som i september 2007 gik et russisk skib på grund ved Strib Nordstrand.) Derfor besluttede man omkring 1880, at der skulle anlægges to ens fyrtårne - et ved Strib og et på Æbelø.
Strib fyrtårnet blev opført på et af de højeste punkter på Nordstranden på det sted, som i dag er Nørre Alle 21.

Færgestedernes fyr.
Men hvordan har man så klaret sig på færgestederne?
Færgefarten mellem Strib og Fredericia blev som bekendt oprettet i 1661. Bådene var dengang små, og færgekarlene kendte farvandet, så de havde ikke brug for fyrtårne. Men i tåget og usigtbart vejr og i aftenmørke kunne færgekarlene godt have brug for et kendemærke, når de skulle nå ind til broen.
Vi ved ikke noget med bestemthed om, hvordan man klarede det på Strib færgested, men man har nok gjort, hvad der dengang var almindeligt på alle færgesteder. Man brugte en slags vippefyr. Man hejse-

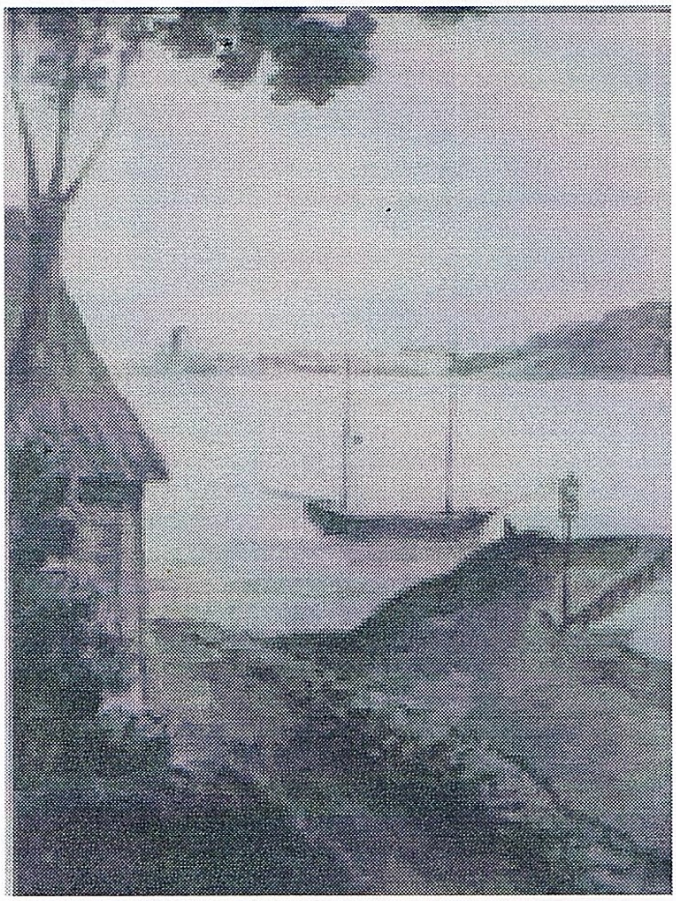

Vippefyr

de et brændebål, der var placeret i en jernkurv op med en vippe. Derved fik man et kraftigt lys, der var placeret højt og derfor kunne ses på lang afstand. Vippefyr har været i brug siden slutningen af middelalderen. De kunne være solide, som det ses på billedet, eller mere primitive.

Lampefyr.
Omkring 1800 blev lampefyret opfundet. Det bestod af et hulspejl samt en lyskilde. Sandsynligvis har man også indført det i Strib, da omkringliggende færgesteder fik det.

En beretning fra Snoghøj færgested fortæller:
Ved færgebroen var opført et skur til et lampefyr. Der førtes nøje kontrol med, at fyret ikke brændte

Færgebroen ved Snoghøj med lampefyr

længere tid end nødvendigt. Man brugte bomolie, d.v.s. olivenolie, som det var foreskrevet, men den var meget dyr. Efter Englandskrigen, da landet gik bankerot, begyndte man i stedet at bruge marsvinetran.
I 1820 var skuret råddent, og man fik i stedet en stor sortmalet blikkasse, hvori der var hængt en speciel lampe. Den var placeret på en høj pæl. Selv om lampefyret var temmelig uanseligt, vakte det det dog så meget opmærksomhed, at det omhyggeligt blev gjort til genstand for omtale i datidens rejsehåndbøger.
Ved færgestedet i Strib har man også haft lampefyr.

Efter 1866.
Da Det danske Jernbanedriftsselskab overtog overfarten på Lillebælt i 1866, fortsatte man med at bruge lampefyr i Strib. I 1872 gravede man færgelejet ind i kysten og ved indsejlingen havde man stadig lampefyr. Efterhånden blev marsvinetrannet udskiftet med kulbuelys og senere til petroleum og gas.

Skibstrafikken før fyrtårnene.
Hvordan klarede sømændene sig uden at grundstøde, inden der blev anlagt fyrtårne?

De første dampskibe kom i begyndelsen af 1800-tallet, og inden da var det ikke så almindeligt, at varer blev transporteret over lange afstande. Sejlskibene klarede en del transport mellem landsdelene, og hvor der var færgerier, blev færgerne også brugt til at transportere varer.
De fleste færgemænd, kendte farvandet som deres egen bukselomme, så de havde ikke besvær med at undgå grundstødning, men skipperne på sejlskibene måtte finde de farlige grunde ved at lodde, d.v.s. foretage dybdemåling med lod.
(Lod = et redskab til måling af dybder i søen. Bestod af et blylod på 4-6 kg. ophængt i en hampline, der for hver meter var forsynet med et mærke.)

Men da dampskibene blev almindelige i sidste halvdel af 1800-tallet, blev det både hurtigere og billigere at transportere gods ad søvejen, og det medførte meget større skibstrafik på havene. Fredericia var en af de større havnebyer i Danmark og havde som følge deraf stor skibstrafik, og for at øge sikkerheden, besluttede man at anvende den nye opfindelse - fyrtårne med petroleumsbrænder og parabolspejle.

Strib gamle fyr fra 1883.

Stribs første fyrtårn.
Her bringes det avisudklip, som Evald Andersen har indsendt.

Assens avis d. 12. august 1883.
"Det nye Fyr ved Strib staar nu fuldstændig færdig til at tændes. Pladsen omkring samme er smukt planeret og Taarnet tager sig i det Hele udmærket ud ved sin høie Beliggenhed; det ligger nemlig paa et meget høit Punkt, omtrent 2000 Alen Øst for Strib Hovedgaard.
Selve Taarnet er cylinderformet med Indgang i Nordøst. I nederste Etage findes et lille Værelse for Fyrmesteren samt Opgang til Fyret, i øverste Etage er Fyret, bestaaende af tre store Lamper med tilsvarende "Sole" omkring. Det vil gjøre en meget stor Nytte ved Indseilingen i Beltet, hvor der findes mange Grunde, idet det kaster Lyset ud i en meget stor Afstand; det ventes nu kun paa, at Fyret paa Æbelø skal blive færdig, for at de kunne tændes samtidig."

Fyret var et 6 meter højt, rundt jerntårn med to etager og havde tre 21 tommers messingparabolspejle og en petroleumsbrænder.
Hvis man går på Strandstien, kan man endnu i haven ud for huset på Nørre Alle 21 se det gamle fyrtårns betonfundament.

Nyt fyr i 1900.
Det varede imidlertid kun 17 år, før det "gamle" fyr blev afløst af et muret fyrtårn på 21 meter, som blev placeret yderst på odden.
Nu afdøde Anna Kierkegaard-Hansen, som var datter af fyrpasser Ungerskov på Strib fyr, fortalte for 14 år siden om fyret:

1899 byggede man det nuværende Strib fyr, som blev taget i brug år 1900. Fyret var nu et 21 meter højt muret tårn, og fyret blev forandret til et vinkelfyr med linseapparat og vægebrænder. Det var stadigvæk et fast fyr, men I 1922 blev det forandret til et blinkfyr med blaugasbrænder. Denne blev igen i 1926 erstattet med en elektrisk glødelampe med en lysstyrke på 17.000 hl. Fyret var bygget på matrikel 1 ai af Strib Færgegård. Selve fyrgården var en stor indhegnet plads med et stort redskabshus til venstre for indgangen. For at komme dertil gik fyrpasseren over Tjærepletten og mellem to store skanser.
Redskabshuset havde et stort rum med petroleumstønder, desforuden to mindre, hvoraf der i det ene rum

Strib nye fyr. Læg mærke til skanser, tågehorn og signalklokke.

var trillebør, baljer og taljer m.m. til brug for fyrtårnets årlige kalkning og vedligeholdelse. Det andet indeholdt samtlige reservedele til fyret, samt vægt og måleredskaber, rengøringsartikler m.m.

Når fyret skulle tændes, gik man først op ad de 97 trappetrin til øverste etage. Halvvejs oppe havde man passeret et lille kontor med en seng, bord og stole samt en petroleumskakkelovn.

Nu gik man så en 6-7 trin op i fyrhatten, der havde glas rundt på nær i den del af hatten, der vendte mod land. Inden for glasset var der ophængt røde og grønne glas, så lyset fra fyret kunne angive den sikreste sejlvej for skibene. Inde i fyrhatten var der så anbragt den store linse og midt i denne petroleumsbrænderen, som man tændte ved hjælp af en tændstik. Langs med taget i fyrhatten var der en række huller, og ved hjælp af træpropper til hullerne skulle der sørges for frisk luft til brænderen alt efter vejr og vind.

I løbet af natten skulle fyret tilses hver tredie time, om lampen nu brændte korrekt.
Hvert år blev fyret kalket udvendigt og sommetider også indvendigt.

I 1922 formindskedes arbejdet betydeligt, idet petroleumsbrænderen blev erstattet af en blaugasbrænder, og en blaugasbeholder blev stillet op i bunden af fyret.
Atter blev arbejdet ved fyret formindsket i 1926, hvor fyret fik en elektrisk glødelampe.
I midten af 50`erne skete der en større forandring med fyret. Nu kunne den elektriske glødelampe automatisk udskiftes til den gamle blaugasbrænder i tilfælde af strømsvigt. Fyret kunne tændes og slukkes ved lysets hjælp. Herved slap fyrpasseren for at have fast vagt om natten ved hjælp af sin alarmklokke i sin lejlighed. Samtidig blev det gamle redskabshus fjernet. Fyrgården blev betydeligt mindre, og omgivet af et ståltrådshegn.

I 1986 blev fyret gennemrestaureret, og for et par år siden blev det fikset op, så det nu igen er blevet det smukke fyrtårn, som mange kunstmalere har brugt som motiv gennem tiderne.

(F.)

Voldstederne Gammel Slot og Vardborg

Uddrag af foredrag af gymnasielærer Asger Christiansen Udskrift af båndoptagelse: Otto Hansen.
Redigering: Finn L. Fauk.

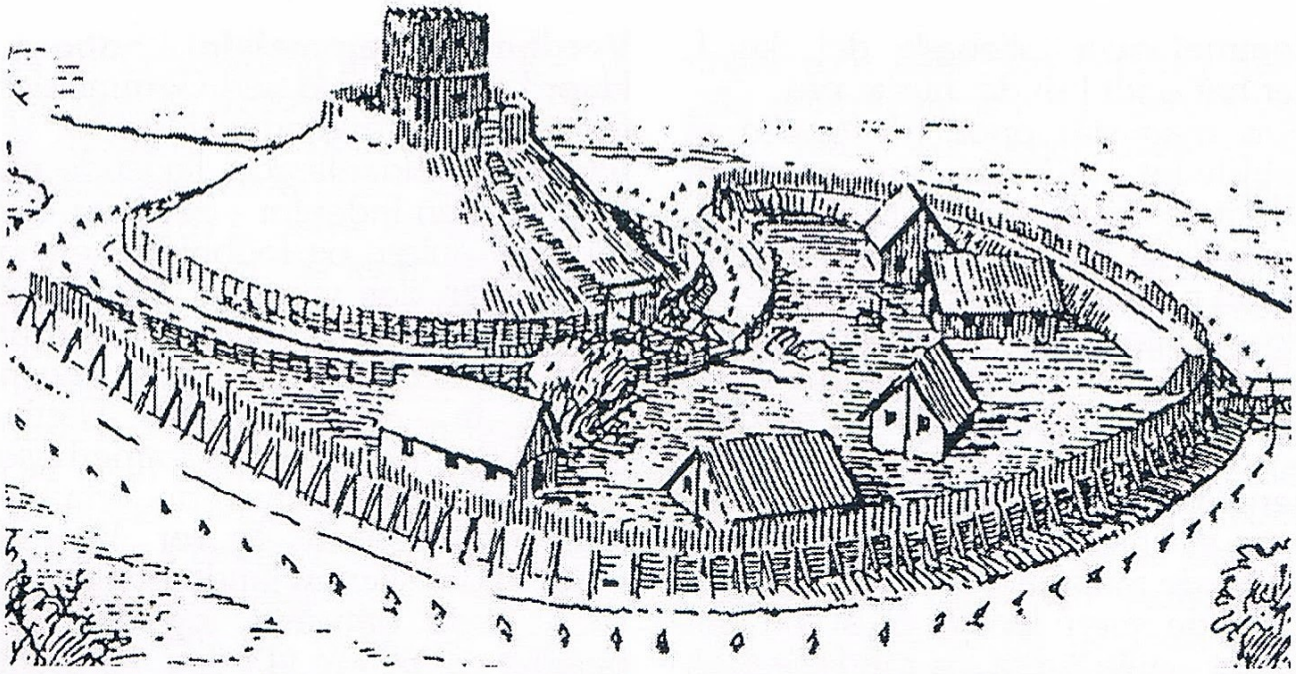
I artiklen "Blade af Vejlby sogns historie" omtales en borg i Vejlbyskov "Tvedegaard", som også kaldes "Vardborg" eller "Voldborg slot". H. Rasmussen Andersen skriver, at hele dens historie er forsvunden.
Den 8. marts 1999 holdt adjunkt Asger Christiansen foredrag i Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening om middelalderlige voldsteder på begge sider af Lillebælt. Her kom han bl.a. ind på voldstederne Gammelslot ved Strib Nordstrand og Vardborg i Vejlbyskov. Asger Christiansen kom med mange nye oplysninger og teorier om disse to voldsteder, og i det følgende bringer vi hans indlæg i uddrag.

Der bygges voldsteder.
Ved Lillebæltsområdet ligger de middelalderlige landsbyer aldrig tæt på kysten. Det skyldes, at der i middelalderen færdedes så utrolig mange ubehagelige mennesker (vendere, røvere, fredløse) i Lillebælt, så det var ikke et sted, man slog sig ned. Man holdt sig pænt 2-3 km. på afstand, og det var bedst, hvis der lå et stykke skov mellem byen og bæltet, så man ikke kom i karambolage med de mennesker, der sejlede på Lillebælt.

Voldstederne er nok for de flestes vedkommende fra slutningen af 1200-tallet eller i begyndelsen af 1300-tallet, hvor der var almindelig kaos i landet, og hver lille herremand var i gang med at lave sin egen beskyttede bolig, for at sikre sig og sin familie. Men lige netop her på Vestfyn er vi begavet med voldsteder af en helt anden type og af en helt anden karat end andre steder, og jeg vil prøve på at argumentere for, at det var kongelige anlæg, vi har med at gøre.

Normanniske voldsteder.
Når vi skal se på middelalderlige voldsteder, er et af billederne fra Bayeux-tapetet det mest instruktive, man kan finde. Det gengiver et typisk tusindtals voldsted fra kanten af Normandiet og Bretagne. Det er ikke noget storstilet foretagende, det er en knold, der efter menneskene på billedet at dømme er 2-3 meter høj, en lille vold udenom, en voldgrav og en bro, der går op og så oppe på toppen er der et tårn. Så er der en eller anden form for ringmur oppe på toppen, sandsynligvis en palisade. Det er ikke noget særligt, og man skal ikke forestille sig, at det var store flokke af soldater, der var sat til at passe voldstedet.
Sandsynligvis er det en normannisk greve, der ejer voldstedet.

Gammelslot på Strib Nordstrand.
Når jeg jagter et voldsted af normannisk type, skal jeg faktisk ikke så langt væk, for nede på Strib Nordstrand ligger Vordborg (Gammelslot/Søborg). Det er knap 9 meter højt i forhold til havet. Der er en voldgrav og en knold, der stikker op det er selve voldstedet - det er nok

Voldstedet bestod af en "motte", d.v.s. en banke med et trætårn omgivet af palisader samt en voldgrav, der havde ydervold mod nord, øst og syd. Dertil kom mod vest en "bailey", d.v.s. en lavere og større banke, hvor der var ladegård. Baileyen var også omgivet af palisader og voldgrav.

ca. 50 kvm, og ovre i haverne et stykke længere henne er der en voldgrav til. Det virker ikke særligt imponerende, og man kan spørge sig selv, hvad har funktionen af anlægget egentlig været, hvornår er det lavet og af hvem?

Funktionen.

Hvilken gavn skal det egentlig gøre, sådan et voldsted? Vel egentlig ikke ret meget. Men hvis vi tænker på tiden, hvor kong Harald Blåtand slog sig på brystet og skrev på sin runesten: "Jeg vandt mig hele Danmark", ser vi, at kongemagten på dette tidspunkt er inde i en fase, hvor det drejer sig om at få samlet Danmark. Og under alle omstændigheder var det ikke noget, der gav sig selv, at en konge var en konge.

En konge skulle bevise, at han var konge, han skulle, - undskyld udtrykket - lige som dyrene "afpisse sit territorium" og være sikker på, at han blev set. En konge, der ikke kunne ses, han var ikke konge.

Vi kan sammenligne det med "Siriuspatruljen", der kører rundt på slæder i Nordøstgrønland. Hvis der ikke var nogen danskere der, så var det ikke dansk territorium.

Gammel slot var kongelig ejendom.

I Kong Valdemars jordebog "regnskabsbogen" fra 1231, som blev lavet under Valdemar Sejr, er Vordborg (Gammelslot) nævnt som en kongelig ejendom på lige fod med Staurby og Aulby. Men der er ikke nogen, der siger, at Vordborg fungerede som fæstning på dette tidspunkt, men den var der som noget, kongen havde arvet efter sine forfædre.

Jeg er meget i tvivl om, om voldstedet på Strib Nordstrand i virkeligheden var anvendeligt til ret meget. Det tror jeg sådan set slet ikke; men det er vigtig som en markering af, at her er kongen, og den som har Vordborg har herre-

dømmet over Lillebælt, det skal I, der har ondt i sinde, huske på!
Hvis man står oppe på toppen af voldstedet, er der en pragtfuld udsigt ud over Lillebælt, og skibe, der sejlede i Tragten kunne se voldstedet på lang afstand. Det første de fik øje på, når de sejlede ind i Lillebælt, var kongens borg, og de vidste, at der var mandskab på den, og de kunne forestille sig, at der i den lille naturhavn bagved kunne ligge et enkelt vikinge-krigsskib eller to! Så de måtte hellere passe på.
En af de nyere tanker er, at foruden at det skulle være en markering af, at her har vi kongen, skulle det bruges som et skatteopkrævningssted. Kongen skulle bruge mange penge til sine hærførere m.v., så det var vigtigt, at de skattepligtige betalte, hvad de var skyldige, og det kunne det ofte knibe med. Derfor var der en lille udrykningsstyrke på voldanlægget, som kunne holde folk i ave, hvis der blev vrøvl.

To slags voldsteder.
Wilhelm la Cour, som gik i gang med at lave en samlet udgivelse om voldsteder i Danmark, skelnede mellem to slags voldsteder. Først var der borge, som skulle være noget forholdsvis stort, pænt og kontant- f. eks. Hindsgavl, og dernæst var der varter, som blev defineret som noget, der egentlig kun var en observationspost, og som i praksis ikke kunne lade sig forsvare.
I Kong Valdemars jordebog kaldes anlægget ved Strib Nordstrand for Vordborg, og la Cour mener, at når den kaldes Vordborg, så viser det, at den var en vard, altså kun en observationspost.
Jeg er ikke enig med ham.

Vordborg – Gammelslot / Søborg.
Hvordan så der ud ved Gammelslot for syv-otte hundrede år siden? Vi har selve voldanlægget liggende på klinten, men indenfor - der hvor der nu er et anlæg og fodboldbaner og mose- har der været et lavvandet område. Hvor lavvandet er svært at sige, for i det øjeblik indsejlingen sander til - den var ved Dæmningen, hvor der nu er sommerhuse - så gror det lavvandede område naturligvis til i siv og rør. Vi ved også, at der sker en landhævning på ca. 1 mm om året, og det har betydet ca. 80 cm til i dag. Men det er vel ikke for fantasifuldt at sige, at området nærmest ligner en naturhavn, og vikingeskibe behøver ikke nogen stor vanddybde for at kunne sejle.
Under alle omstændigheder er de, der skulle lave voldstedet, sluppet rimelig nemt om ved det. De har kastet jorden, der blev udgravet for at lave voldgraven, op som fundament for selve voldstedet, og desuden har de gravet af klinten mod vest og fået lavet endnu en voldgrav, så fjenderne fik svært ved at erobre stedet.

Hvornår blev voldstedet anlagt?
Hvis man skal sammenligne Gammelslot voldsted med andre anlæg af samme slags, kan man tage til Summerset i Sydengland. Der er der et voldsted, som er meget flot - i virkeligheden er konstruktionen temmelig meget lige som den på voldstedet på Strib Nordstrand. Man har taget en bakkespids, som går temmelig stejlt ned og skåret den over. Så har man fået et areal, der stort set ikke lader sig angribe nedefra. Jeg har prøvet at gå derop,

og det er temmelig anstrengende. Vi ved præcis, hvornår og af hvem den er bygget, for det var Wilhelm Erobrerens halvbroder, som byggede det i 1071. Selve kernen i voldstedet er på ca. 50 kvm, og der har formentlig været et lille tårn, og så har der været en lille ladegård udenfor, hvor man kunne have sine heste og hvad der ellers skulle til. Det er et sted, hvor ganske få folk, 50 mand, mageligt ville kunne forsvare sig i lang tid. Men det er ikke mindst noget, der ser ud af noget, og der har vi altså det typiske normanniske anlæg som er mage til Bayeuxtapetets lille fæstning.
Voldanlægget ved Strib Nordstrand er af samme slags, men det er svært at sige, hvor hurtigt udbredelsen af disse anlæg er gået: nogle hævder, at den er gået langsomt. Så man kan tit finde anlæg, som egentlig godt kunne være middelalderlige anlæg, men som man på anden vis konstatere er bygget i 1300-tallet.
Sjørring voldsted syd for Thisted er af nogenlunde samme type som Gammelslot-anlægget, og vi ved, at Knud den Hellige i 1086 opholdt sig der, så jeg vil derfor konkludere, at voldstedet på Strib Nordstrand er bygget i tiden omkring 1100 - plus, minus 50 år, men man kan ikke vide det bestemt. La Cour ville have sagt, at Gammelslot var en varte altså en udsigtspost, men jeg siger, at det faktisk er noget af det nærmeste, man kan komme på en borg fra omkring 1200.

Hvis fjenden kom sydfra.

Derimod kalder la Cour Gamborg for en rigtig borg, men Asger Christiansen mener, at Gamborg ikke ville være en markering for noget som helst. En fjendtlig flåde ville aldrig komme ind i Ellebæk vig, hvor voldstedet ligger. Den er så fladvandet, at en fjendtlig flåde skulle have en lokal lods for overhovedet at komme ind. Men fra Gamborg har man en fantastisk udsigt over hele det sydlige Lillebælt, (nu er der træer, der dækker den om sommeren). Hvis en fjendtlig flåde kom sejlende her sydfra, havde man i virkeligheden formidabel god tid til at se den og finde ud af, hvor den skulle hen. Hvis den sejlede op gennem Lillebælt, ville det nærmeste, som kunne angribes være Vordborg oppe ved Strib Nordstrand. Og der var en kongelig besætning, og man kunne ikke rigtig vide, om den var stor eller lille. Det ville ikke tage mere end en halv time til hest at komme fra Gamborg til Strib og fortælle besætningen på Vordborg, at en masse uvenligsindede mennesker var på vej op gennem Lillebælt - og så kunne de tage deres forholdsregler. Skal vi gemme os oppe i skoven, eller skal vi tage kampen op? Hovedsagen er, at man havde tid til at tænke over, hvad man ville gøre, og det kunne såmænd godt tage det meste af et døgn for en fjendtlig flåde at få sig snirklet op gennem Lillebælt i modvind. Det er nok forudsætningen for, at Vordborg kunne bruges til noget, i hvert fald hvis man forestiller sig, at fjenden kom fra syd.
Hvornår kom fjenden fra syd? Det gør de i 1130-1140´erne. Det er venderne, der kommer fra Østersøens sydside og angriber stort set alle danske landskaber, der vender mod syd - Lolland, Møen, Falster, Sydsjælland og Sydfyn, og de be-

væger sig også så småt op gennem det sydlige Jylland. Vindeby er et af de typiske navne for vendere, der har slået sig ned og koloniseret. Nu skal man ikke forestille sig, at venderne var nogle vilde sørøvere. De var ligesom de danske vikinger, der slog sig ned i England og Normandiet. Nogle gange opførte de sig som røvere, en gang imellem var de kolonister og andre gange var de købmænd.

Vardborg i Vejlby skov.

Ved Karlskovvej i Vejlbyskov lå i middelalderen et lille voldsted, Vardborg, der er bygget på en lille bitte høj - den er ikke ret meget større end et spisebord, så man må nok sige, at det er en temmelig ubetydelig godsejer, der har bygget sin borg der. Det kan godt være, at han har lavet det i forbindelse med bækken, og jeg tror, han har været en praktisk mand, og det er et umanerlig godt sted at lave en vandmølle. Der er en naturlig forhøjning, der går helt ud til bækken, og den fortsætter på den anden side af bækken. Bækken er faktisk gravet temmelig langt ned, næsten fem meter, men den er kun ca. tre meter bred, så det har været en smal sag at lave en dæmning på tværs, og så har man kunnet bruge graven om voldstedet som vandmagasin. Derved har man forenet to nyttige ting med hinanden.

Det er helt klart, at vi her har et voldsted fra 1300-tallet. I 1394 beordrede dronning Margrete, at alle den slags voldsteder skulle nedlægges. Nu skulle der være styr over tingene. De lokale smågodsejere skulle ikke have lov til at føre sig frem mere, så i hundredvis af småfæstninger blev nedlagt i den forbindelse. Nu skulle kongen nok tage sig af sikkerheden. I og for sig er dette voldsted ikke særlig interessant; der findes masser af tilsvarende voldsteder rund om i landet. Men der er noget underligt ved dette anlæg. Udenfor går der en halvkredsvold, som har en diameter, der er målt op til 100 middelalderlige fod, altså ca. 31-32 m. Der er 100 fod ud til volden, og den er meget nydeligt bygget op i en meget fin halvcirkel, men det er meget ejendommeligt, at den ikke går ned til bækken. Jeg tror, at volden er væsentlig yngre end anlægget.

En af de ting, der gør, at jeg er temmelig sikker på det, er, at der blev fundet en hel masse potteskår derude, som efter al sandsynlighed er fra begyndelsen af 1200-tallet. De stammer fra nogle typiske fint glaserede ølkander, som var mo-derne på det tidspunkt.

Men jeg har ikke svar på, hvilket formål volden havde.

Det er underligt, at der ved anlægget lå en stor stenkvader, der var hugget til i nogenlunde de dimensioner, som er blevet brugt ved byggeriet af Vejlby kirke. Der var nogle flere, som ikke var færdiggjort. Man kan undre sig over, at de lå der. Men hvad ved jeg om, hvor man huggede kvaderne til, når man skulle bygge en landsbykirke? Nogle mener, at man selvfølgelig gjorde det oppe ved kirken. Jeg vil sige, at man lige så godt kunne argumentere for, at man hugger dem derude, hvor man finder dem, hvor der er tilstrækkelig store sten, som man så hugger til. Hvorfor skulle man flytte rundt med flere tons sten, som man alligevel hugger hjørnerne af; det

kunne stensmeden lige så godt have gjort derude.
Der findes også nogle tørrede murstensrester derude,
Men der er ikke noget, der tyder på, at man har brugt stedet ret meget.
Det er lidt mystisk, men jeg er sikker på, at en arkæolog kunne have meget fornøjelse af at grave derude.
Man må ikke færdes ved voldstedet.
Jeg har haft en klasse til at grave ved voldstedet, men det skulle jeg aldrig have gjort, for det gav anledning til megen ballade.
Arkæologerne ønsker ikke, at nogen færdes på voldstedet, da de frygter, at nogen kan komme til at ødelægge spor eller fjerne materiale, som er vigtigt for udforskningen af stedet. De venter på at få penge til at udgrave Voldborg, men regner ikke med at det bliver på denne side af 2030.
Museumsloven siger, at man må stikke spaden i jorden hvor som helst, man kan blive enig med ejeren om det, men ikke såfremt man regner med, at der er noget arkæologisk at finde, for så er det pr. definition fredet.

Hvorfor laver man sådan et lille voldsted?

På voldstedet, der ikke var meget større end et spisebord opførte man et trætårn, hvor der ikke var plads til ret mange, og der var heller ikke mange til at forsvare anlægget. Men jeg tror, at man slet ikke regnede med, at man skulle forsvare sig mod en fjende, men at man i de urolige tider, som der var i 1300-tallet, skulle beskytte sig mod tilfældige røvere.
Voldstedet ligger så lavt, at det ikke kunne bruges som et udkigssted, hvor man kunne holde øje med Kattegatområdet ved Æbelø. Jeg vil snarere tro, at den store husmand, som har bygget sin lille fæstning der, har været interesseret i at gøre den så diskret som muligt, så der ikke var nogle fremmede, der fandt frem til den.

Konklusion.

Efter at jeg har hørt og læst Asger Christiansens foredrag, har jeg draget denne konklusion:
Gammelslot blev anlagt omkring 1100 på Strib Nordstrand for at de sejlende på Lillebælt tydeligt kunne se, at Vestfyn var kongelig ejendom, og at han ville opretholde lov og orden og straffe voldsmænd og andre forbryder.
Voldstedet kunne ikke klare sig mod et større antal fjender, men befalingsmanden kunne sende en ridende stafet til Hindsgavl, som så kunne udkommandere rytteriet.
I en periode har det virket som et skatteopkrævningssted, hvor en udrykningsstyrke kunne lægge pres på dårlige skattebetalere.
Voldstedet ved Vejlbyskov er anlagt af en herremand, som bl.a. ejede en vandmølle. Han anlagde voldstedet for at have et tilflugtssted for sin familie i de urolige tider. Hvis han fik besøg af fredløse eller røvere, kunne han skjule kone og børn i det lille trætårn, mens han selv og hans svende optog kampen mod forbryderne.

Denne konklusion står helt for min egen regning.

F.L.F.

Redaktørskifte

Da Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening blev stiftet, var et centralt punkt at foreningen skulle udgive et tidsskrift. Sådan blev det, og siden er Bavnen udkommet med en regelmæssighed som det fineste urværk. Allerede fra første nummer af Bavnen stod der Fauk som redaktør, i mange år med tilføjelsen Kirsten. I de senere har Kirsten fået hjælp af Finn.

Kirsten og Finn Fauk har følt at tiden for forandring på redaktørposten er inde, det har vi i bestyrelsen måtte tage til efterretning. De mange numre af Bavnen der er udkommet er alle kendetegnet ved en variation i indhold, og alle de mange artikler har været interessante, og alle har de fortalt en historie fra vores lokale område. Det er en kæmpe indsats Kirsten Fauk har ydet vores forening. Hele tiden på "jagt" efter historier og hele tiden været i stand til at motivere de rette mennesker, når en artikel skulle i Bavnen. Foruden de ordinære numre af Bavnen er det undervejs blevet tid til særnumre som har handlet om særlige historier eller personer i vores område.

Som nævnt har Finn Fauk de senere bistået sin kone i arbejdet med Bavnens redaktion. Den linje Kirsten Fauk lagde fra starten blev fortsat da hendes mand kom til. Det skal også nævnes her at Finn Fauk var foreningens første formand. Det er også takket været Kirsten og Finn Fauks engagement at der i forbindelse med foreningens 10 års fødselsdag udkom en bog om Billeshave, skrevet af Knud Madsen.

Vi kan ikke takke Kirsten og Finn Fauk nok for den kæmpeindsats de har ydet vores forening. Derfor har det været naturligt for bestyrelsen at udnævne Kirsten og Finn Fauk til æresmedlemmer af Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening.

Fra næste nummer overtager Poul Christensen redaktørposten. Poul er medlem af bestyrelsen og har i de senere år skrevet en del artikler til Bavnen.

Skjold Christensen, formand

Rettelse: I sidste nummer af "Bavnen" skrev vi om H. Rasmussen-Andersen, at han næppe var i stand til at bruge arkiver. Det er ikke rigtigt. Landsarkivet i Odense åbnde i 1893 og der gik tog fra Strib til Odense fra 1866. *F.F.*

Vends årbogen 2009

Husk at bestille bogen i god tid hos bestyrelsen – senest 28. september. Bogen udleveres/sendes efter generalforsamlingen.
Medlemspris

90,00

FORENINGENS ARRANGEMENTER I 2009

Søndag den 13. september

kl. 12.00 afgang Superbrugsen i Strib

Udflugt til Ladby skibet

I 1934 blev vikingeskibet fundet sammen med elleve mindre grave, som indeholdt forskelligt gravgods. Omkring år 950 er vikingeskibet blevet trukket op på land, og den døde høvding gravlagt med sine heste, hunde og andet kostbart gods. Senere er graven blevet plyndret. Måske har en konkurrerende stormandsslægt vist sit overherredømme på denne måde.

Pris for deltagelse kr. 100,- inkl. Adgang til og guidet rundvisning. Kaffe – for egen regning – undervejs

Tilmelding til et bestyrelsesmedlem.

Mandag den 30. november

kl. 19.30 Sognegården, Strib

Generalforsamling og Strib før og nu

Søren Hechmann Andersen har i dette forår udgivet bogen Strib før og nu. Søren H. Andersen vil causere over bogen og dens tilblivelse. Glæd dig til et muntert oplæg.
